

RÖTT

NUMMER 2/2020

KRÖNIKA:

"Högern har fel – socialism och solidaritet är något vi instinktivt och frivilligt tyr oss till i en tid av kris."

CAROLINA FALKHOLT

Skandalernas konstnär

En rak vänster
- möt politikern
Erfan Kakahani

Solidaritet och
grannsamverkan
i coronakrisen

Rött förklarar:
Vad innebär
ekomarxism?

Mitt i en kris och
utan beredskap
- men varför?

EN TIDNING FRÅN VÄNSTERPARTIET

FOTO: JESPER KLEMDENSSON

4

Bryter mönster

Organisationen Helamalmö har ökat tryggheten i stadsdelen Nydala. Idén är att tillgodose grundläggande behov – för att sedan kunna bygga självförtroende.

FOTO: PERNILLE TOFTE

10

LAS är kalas

Anställningstryggheten står inför hot om försämrning. Men det är många röster som höjs för att LAS ska skyddas.

ILLUSTRATION: MIA FERNAN

22

Är vi beredda?

Sverige har haft en gedigen beredskap i 100 år. Men nu när krisen är kommen finns ingen konkret strategi. Vad händer med alla lager av medicin, mat och utrustning?

Om coronakrisen visar oss något så är det att människor spontant och villigt undvarar bekvämlighet för ett kollektivt mål.

Amra Bajric, sida 19

Hör av dig till Rött!

Vilken respons på förra numret! Tack för alla viktiga synpunkter och uppmuntrande mail och brev! Det här numret är som ni märker lite försenat på grund av coronakrisen. En del artiklar har också senarelagts och stuvats om – jag hoppas ni gillar även detta nummer!

Agnes Stuber, redaktör
agnes.stuber@vansterpartiet.se

Har du frågor om ditt medlemskap? Behöver du adressändra eller vill du inte ha tidningen?

Kontakta medlemsservice:
08-786 42 61
medlemsservice@vansterpartiet.se

Tillsammans genom krisen

Efter den första chocken av karantän, dagliga sjukdomsrapporter och nya lagar börjar vi se tecknen på ett annorlunda politiskt klimat. Borta är de gamla kraven på hyreshöjningar, uppluckrad anställningstrygghet och ytterligare privatiseringar. Istället finns sådant som Vänsterpartiet har talat för i många år: mer pengar till sjukvården, rimligare arbetsförhållanden för samhällsnyttiga arbeten, starkare a-kassa, bättre lagerhållning för medicinsk utrustning och läkemedel, stopp för aktieutdelningar för företag som får finansiering eller lån från skattepengar. Vad är det som har hänt i coronakrisen?

”Det som är svagt går sönder under nytt tryck, det som är starkt håller, och det som varit dolt kommer fram”, svarar den amerikanska författaren Rebecca Solnit. I hennes bok, *A Paradise Built in Hell*, frågar hon sig hur samhällen förändras av kriser. Det är en förvånansvärt ljus bok. Människor tar inte bara mer ansvar för det gemensamma, de gör det med glädje. Och kriser, hur smärtsamma de än är, gör oss också en tjänst genom att göra verkligheten tydligare.

Högerpolitikens grund – att du får klara dig bäst själv, att otrygghet kan vara bra och att samhället ordnar sig självt när företagen får maximera

sin vinst – kan sorteras under ”svagt”. Vänsterpolitik – solidaritet, samhällsansvar och socialism – håller.

På lite längre sikt pekar varje kris på grundläggande problem. Precis som Tjernobyl visade Sovjetunionens inneboende lögnaktighet och stormen Katrina visade den amerikanska statens oförmåga att skydda alla sina medborgare kommer coronasmittan obönhörligen att visa vilka risker som är inbyggda i vårt samhälle och vad vi behöver förändra för att inte hamna där igen. Det kommer bli en viktig och spännande debatt för oss att delta i.

Fram till dess kommer Vänsterpartiet behöva lära sig att existera i nya former. Vi kan inte ha ett 1 maj med tiotusentals människor, så vi får uppfinna något nytt. Vi kommer inte kunna ha vanliga konferenser, studiecirklar eller möten, så vi får göra det annorlunda. Men på ett sätt är vi precis som vanligt. Vi kommer göra det i gemenskap. Tillsammans genom krisen.

ARON ETZLER

**Vänsterpolitik
- solidaritet,
samhällsansvar
och socialism -
håller.**

Sanna Al Sakban och Mathi de Jallad förbereder Helamalmöflaggor inför en manifestation och gatufest på Nydalatorget.

Att hela en trasig stad

När politiker och tyckare ropar på hårdare tag väljer organisationen Helamalmö en annan väg. En väg som bygger på resursfördelning och som ger resultat där myndigheternas insatser misslyckats.

Det är tidigt på morgonen. På torget i Nydala är det inte många som rör sig. En butiksägare i torgets ena hörn bär ut lådor med frukt, öppet-skylden har han inte hunnit ställa ut än. Stadsdelen, som är en av Malmös minsta, anses vara extra utsatt när det gäller brottslighet. Här har en ökad polisnärvaro märkts av på senare tid. Under en vecka i februari sökte hundratal poliser igenom trapphus, garage och bilar i området. Detta inom ramen för Operation Rimfrost, en specialinsats som påbörjades efter en rad uppmärksammade skjutningar i Malmö.

Stadsdelen är också hem för Helamalmö, en förening som genom att jobba med barn och ungdomar vill skapa en tryggare och rättvisare stad. Nicolas Lunabba är grundaren till organisationen och har sedan starten 2004 varit drivande i Helamalmö. Verksamheten har sett olika ut under tiden och det är först under det sista året som de har haft lokaler i Nydala. Trots att Helamalmö träffar många av de ungdomar som är inblandade i skjutningarna i staden vill han helst inte diskutera skjutningar och mord.

– Media kommer bara hit när någon skjutits men vill sällan komma hit annars. Jag är trött på det. När vi bidrar med att skapa en rättvis och trygg stad kommer ingen, men när någon skjutits kommer de hit och sedan lämnar de lika snabbt igen. Vi behöver inte ställa upp på den debatten, säger han.

Inne i lokalerna har Walla Habib förberett frukosten som organisationen varje vardagsmorgon bjuder allmänheten på. Mackor, ost, kallskuret och paprika ligger uppdukade på bordet. En efter en börjar folk att droppa in. Här blandas barn som vill ha frukost innan de går till skolan med gamla och sjukskrivna som söker sällskap, en kaffe och något att äta.

– Det varierar mycket hur många som kommer, vissa veckor har vi haft ett par hundra personer som kommit, säger Walla Habib.

Tusen måltider per vecka

Hon avbryts av en flicka som kommer springandes, full av den energi barn besitter. Hennes ton är nästan förebrående när hon frågar var Walla Habib har varit.

– Jag har varit på semester, har du saknat mig?

Flickan som heter Ritai nickar. Hon kommer nästan varje dag med bussen från Lindängen. Hon vill inte missa frukosten innan hon går till skolan. Hon är inte ensam. Totalt delar Helamalmö ut runt tusen måltider per vecka, främst till barn men också till vuxna och äldre. Det hela är genomtänkt förklarar Nicolas Lunabba; Helamalmö vilar på en idé om att grundläggande behov måste tillgodoses innan det går att skapa trygghet och bygga självförtroende. ▶

Frukostsällskap. Walla Habib förbereder frukosten varje vardagsmorgon. Här tillsammans med Ritai som snart ska åka till skolan.

– Vi jobbar från botten och upp – först när vi har mat, vatten och någonstans att sova går det att tackla andra problem, säger han.

I områden som Nydala är det ingen självklarhet att alla får de grundläggande behoven tillgodosedda. Barnfattigdomen är hög, 25 procent av barnen i området lever i relativ fattigdom. I grannområdet Rosengård är siffran ännu högre, där lever 55 procent i fattigdom.

– Det är inte så att barnen nödvändigtvis kommer hungriga men vi har räknat ut att våra frukostar och mellanmål kan spara en barnfamilj 3 000 kronor i månaden, säger Nicolas Lunabba.

När han pratar om Helamalmö är han energisk, han har ett sätt, en ton som gör att det är lätt att tro på honom. Det är tydligt att för Nicolas Lunabba är det inte bara ett jobb, för honom är Helamalmö en vision.

– Det vi håller på med är omfördelning av resurser, säger han.

Han förklarar vad han menar: I områden som Nydala saknas samhällets resurser. Det handlar om allt från bankkontor till skolor och bibliotek, men även högskolor och universitet.

"Tryggheten har ökat med åtta procent sedan Helamalmö öppnat upp."

– Det här är politiskt försummade områden, vi är här för att vi vill vara den förändringen vi vill se, säger han.

Fixade ett bibliotek

När Helamalmö identifierar ett problem jobbar de för att se till att ge de boende de resurser som tidigare saknats.

– Det fanns inget bibliotek i Nydala så vi fixade det.

I Helamalmös lokaler finns sedan en tid tillbaka ett litet bibliotek. På samma vis som andra bibliotek är det kopplat till resterande bibliotek i staden och via dem kopplade mot det nationella nätverket av bibliotek. På så vis har den som söker efter dem numera tillgång till en värld av böcker. Även när det kommer till att göra högskoleutbildningar tänkbara har Helamalmö en plan. De arbetar för att få ut de högre utbildningarna till Nydala. Organisationen har flera samarbeten med forskare och institutioner på Malmö Universitet.

– För många är universitet avlägset, både geografiskt och mentalt. Det är viktigt att få dem närmare, att resurserna kommer hit, säger Nicolas Lunabba.

Engagerad. Showan Shattak är folkvald för V Malmö och sitter i styrelsen för Helamalmö.

Grundare. Nicolas Lunabba har varit drivande i Helamalmö sedan starten.

I hans röst finns det en självsäkerhet, som har något smittsamt över sig. Det finns grund för hans självsäkerhet. Helamalmö har funnits i området i ett år. När MKB, det allmännyttiga bostadsaktiebolaget i Malmö, gjorde en trygghetsmätning i Nydala hade tryggheten ökat med åtta procent sedan Helamalmö öppnat upp.

– Vi är jätligt stolta över det, det är ett kvitto på att det vi gör fungerar, säger han.

Showan Shattak är även han stolt över Helamalmöns arbete. Han är en person med många bollar i luften: han jobbar på ABF, är ersättare i kommunfullmäktige för Vänsterpartiet i Malmö och sitter i styrelsen för Helamalmö. Han delar Nicolas Lunabbas motvilja mot att mycket av rapporteringen kring Malmö handlar om brott och polisinsatser, men säger att han inte har mycket till övers för polisens hårda tag i Nydala.

– Jag är alltid lojal mot Malmöns arbetarklass. Rimfrost är stigmatiserande, mycket av de tunga drogerna används i västra Malmö, men det är här de tar i med hårdhandskarna, säger Showan Shattak.

Strategin i sig tror han inte heller fungerar, enligt honom stannar mycket av brottsligheten från drogförsäljning. Han tror inte att det går att bli av med den utan att ta tag i grundläggande problem.

– Efterfrågan, grunden till problemet, kommer att finnas kvar även om vi griper alla de tunga spelarna. Mönstret måste brytas. Det finns många som vill bli gatamiljonärer, säger han.

Skapar relationer och ansvar

Helamalmöns lokaler är fulla av barn. Ute har det blivit mörkt. En dansklass förbereder sig för att starta, barn och ungdomar spelar biljard. Vid ett bord vid ingången står Ermina Hajdarevic, hon är en av ledarna i Helamalmö. Hennes kontakt med organisationen började redan när hon var ung och deltog i deras aktiviteter.

– Det är något visst med att ha tagit del av organisationen tidigare, man har en viss relation till den. Jag gillar att vi jobbar med att skapa relationer och ansvar både på individ- och samhällsnivå, säger hon.

Bredvid henne står Elias och Shanoon, båda vill vara med på bild, de vill synas.

– Jag var med i tidningen sist de kom hit, säger Shanoon med stolthet i rösten.

Hennes vän fyller i att han har varit med och spelat in en musikvideo. Båda utstrålar ett lugn och en självsäkerhet som tycks genomsyra alla på Helamalmö. I trappan bakom dem springer Ritai, flickan som tar bussen för att vara med på frukosten. Nu är det mörkt ute och hon är på väg hem.

TEXT: HIRAM LI FOTO: JESPER KLEMENDSSON

Bara Rött

EXPLOSIONSARTAD ÖKNING I FACKEN

Svårigheterna på arbetsmarknaden som medföljer coronakrisen har lett till att många vänt sig till facken. Framförallt har a-kassorna ökat enormt, från 5 700 till 125 000 medlemmar under årets första tre månader. Men även medlemskapen har ökat, främst inom drabbade branscher. I exempelvis Handels gick det med 7 249 nya medlemmar under mars.

FOTO: COLOURBOX

5 V-FÖRSLAG SOM BLIR VERKLIGHET I CORONAKRISEN

Ingen vinstutdelning i företag som tar emot stöd

Korttidspermittering är ett statligt stöd för att rädda jobb i krisen. Tack vare Vänsterpartiet får nu företagen som tar emot stödet inte samtidigt dela ut vinster till sina ägare.

Lättare att få a-kassa

Vänsterpartiet har drivit på för att fler som behöver ska få a-kassa. Efter tryck från V och andra har regeringen nu genomfört en del av detta. Nästa steg är att se till att de inte ändrar tillbaka när krisen är över.

Karensavdraget tas bort

Karensavdraget pressar folk att jobba fast de är sjuka. Att avskaffa karensavdraget är ett klassiskt V-förslag och nu instämmer allt fler. Det försvinner åtminstone under krisen.

Korttidspermitteringar anpassas till familjeföretag

Det var Vänsterpartiet som föreslog att förslaget om korttidspermittering även ska gälla familjemedlemmar. Det behövs för att stödet ska fungera bra för familjeföretag.

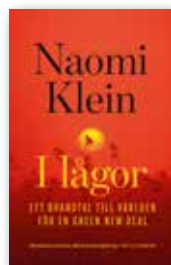
CSN även om studierna ställs in

Om högskoleundervisningen ställs in på grund av corona får det inte innebära att studenter blir utan pengar till mat och hyra. Vänsterpartiet lyfte förslaget som nu blivit verklighet.

GE DIN SYNPUNKT, VINNEN BOK!

Skriv till oss och ge din synpunkt om det här numret av Rött. Vad tycker du var bra? Vad var mindre bra? Vad skulle du vilja läsa om i kommande nummer?

Du har chansen att vinna *I lågor* av Naomi Klein,

eller *Klimatsmart trädgård* av Susanna Rosén.

Läs recensionerna av respektive bok på sidan 36.

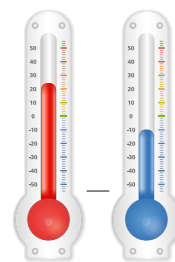
Postadress och mailadress hittar du på sidan 2 – skriv vilken bok du önskar vinna.

Förra numrets vinnare blev Sylvia Måsan från Sollerön och Berit Axelson från Sundbyberg. Grattis!

RÄTTELSE

I Rött Nr 1-2020 angavs inte personen som fotat Karl Marx, nämligen John Jabez Edwin Mayall.

Redaktionen

Vi tar tempen

Röd och het eller blå och kall? Vem hamnar på plus och vem på minus? Rött vet!

+70 Anders & Agnes. Mitt i coronakrisen pågår en absurd Hylands hörna med Sveriges orakel Anders Tegnell, som poppar upp som gubben i lådan varje dag. Som sidekick har han den barska och coola professorn Agnes Wold. Ett viralt team!

+25 Påve Fransiskus som pekade ut skattesmitare som medskyldiga till allvaret i coronakrisen eftersom vården inte har råd med skyddsutrustning.

-3 Angående de som hamstrar toarullar, vad är det de vill uppnå – Dass Kapital?

-23 Irene Svenonius (M) har sålt Bromma sjukhus till vårdbolaget Vectura, där kompisen Filippa Reinfeldt (M) råkar jobba. Hallå, här behövs munskydd för att stå ut.

-50 När ABB:s stämma frågade aktieägarna om de ville ha vinstutdelning röstade 99,8 procent ja. 0,2 procent var ute och tvättade händerna. Läs: "tvådde" sina händer.

FOTO: MONTAGE AV NEWSVOXEL

-70 Efter kritiken från Kinas ledning om att vi försvarat Gui Minhai och att coronaspridningen beror på svenskt slarv, medan de fortsätter sina djurmarknader, borde det väl klia i fingrarna på en gammal svetsare att åka ner till Kina och svetsa ihop dörrarna till partihögkvarteret. **Syster Koll**

Hej Asger Nilebrant Thomsen!

FOTO: PRIVAT

vi i praxis kan ställa om till en värld i balans.

– Kapitalismen har aldrig varit ett bra sätt att förvalta våra gemensamma resurser – och

**Vi behöver
nå ut med
tydliga
realistiska
visioner.**

kommer aldrig att bli det! Kapitalismen är inte förenlig med demokrati och har därför ingen framtid. Genom upplysning om demokratiska modeller för samhällsutveckling och praktiska metoder för omställning såsom permakultur kan vi gå en fantastisk framtid till mötes.

Hjärtefråga: hållbar miljö

Varför gick du med i V?

– Vi behöver ett nytt sätt att leva på tillsammans och därför också ett nytt sätt att organisera oss. Det är något jag gärna vill bidra till.

Vilka frågor brinner du för?

– Natur och miljöfrågor har alltid varit högt prioriterat på

min agenda, samt att jobba för de som behöver extra stöd. Jag brinner för en mer harmonisk och rättvis samhällsform och en vacker och mångfaldig värld. Det är förhoppningsvis nu tydligt för alla att vi inte kan fortsätta leva på det sättet som vi gjort. Klimatkrisen, ekonomisk kris, humanitära kriser och orättvisor, där extremt dåligt ledarskap spelar in, har för länge varit en del av människans historia. Vi behöver nå ut med tydliga realistiska visioner för hur

Personligt

Ålder: 42 år

Bor: Skogsbygden i Västergötland

Familj: Fru och två barn

Läser: Pedagogik

Tittar på: Nyheter

Jobbar med: Utbildad inom filosofi, ledarskap, permakultur och pedagogik, specialiserad i natur och friluftsliv

Fritidsintresse: Natur och friluftsliv, permakultur och byggnadsvård

Vad är permakultur?

– Det är en holistisk designad filosofi som visar hur vi kan göra detta både i det stora och i det lilla. Permakulturens filosofi bygger på omsorg om jorden, omsorg om människor och rättvis fördelning. Börja i din egen trädgård med små steg. Det kommer växa sig stort!

Ny medlem

FOTO: VILKISVALL

Tårtkalas med Rött

Redaktionen tycker att det firas och hyllas för lite, så nu införs inslaget Tårtkalas med Rött!

Känner du någon eller några som förtjänar en tårta? Någon som kanske ansträngt sig extra, som bidrar till en bättre arbetsmiljö eller roligare partimöten? Eller någon som gjort något solidariskt?

Nominera den eller dem som du vill uppmärksamma genom att maila eller skicka brev med din motivering och adress. Märk med "Tårtkalas".

Varje utdelad tårta presenteras i nästkommande nummer tillsammans med en kort intervju.

Annons

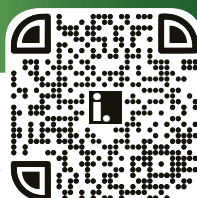

EN EKOSOCIALISTISK TIDNING VARJE FREDAG!

Läs **internationalen** för endast en krona om dagen* Swisha valfri summa och adress till 123 539 30 53 så får du en prenumeration. Har du inte Swish? Ring 0722 48 87 46 och prata med Johannes.

*Vid helårsprenumeration 365 kr. Läs fullständiga villkor och personuppgiftspolicy på www.internationalen.se/prenumerera

Scanna swishkoden och prova **internationalen** i tre månader för bara 99:-

Turordning och reda

Det ger trygghet att veta att turordningsreglerna finns tycker Eeva Esko, som själv varslats flera gånger. Samtidigt pågår förhandlingar om arbetsrätten och fackliga företrädare manar till att inte röra lagen om anställningsskydd, LAS.

D

et är någon minusgrad i mars och det känns som snö i luften. Banteknikern Eeva Esko hoppas på lite senkommen vinter.

– Det är ju egentligen snöröjning vi ska jobba med så här års, underhålla truckbanor och växlar, se till att det inte blir is i rännor.

Men det finns att göra även vid barmark. Eeva Esko placerar den 20 kilo tunga mutterdragaren på plats för att dra åt de skruvar som håller fast spåret på bangården.

Hon började arbeta som bantekniker 2007. Sedan dess har hon varslats om uppsägning fem gånger. Varje gång har hon fått vara kvar. Det har förhandlats och turordningsreglerna har följts.

Eeva Esko hade ett brokigt yrkesliv och universitetsstudier bakom sig när hon fick syn på en annons om en utbildning till bantekniker, för kvinnor och företrädesvis arbetssökande med utländsk härkomst.

– Det var ju jag. Men jag var drygt 40 år då och tänkte att herregud, ska jag hålla på och kånka tunga verktyg och maskiner, berättar hon när hon tagit av hjälmen och satt sig vid fikabordet.

Hon sökte ändå, blev uttagen och gick på Järnvägsskolan i Ängelholm. Hon gjorde praktik och fick jobb.

– Det gav sig, för man hjälps åt. Det är mycket teamwork. Jag älskar det här med samarbete och frihet under ansvar.

Men de många varslen har påverkat trivseln.

– En höst hade vi två varsel. Först ett och så ett till precis

före jul. Det var värsta julklappen. Det var inget roligt klimat på jobbet då. Folk mådde dåligt.

Vid ett av varslen gick hon en utbildning till förare på arbetsmaskin.

– Jag visste att det skulle vara fördelaktigt och göra mig mer intressant att ha kvar.

Exakt hur nära det har varit vid de olika varslen vet hon inte.

– Jag har varit på några listor, men det har inte gått så långt att jag blivit inkallad till samtal och fått höra att ”nu ser det risigt ut”. De har stridit för oss i förhandlingarna.

Det lades även ett varsel den här julen. Eeva Esko och hennes kollegor trodde att det rörde den administrativa personalen, men förstod efteråt att det hade krupit ner till dem också.

Lagts varsel varje år

En av de som förhandlat för Eeva Esko och andra banarbetare är Håkan Englund, ordförande för Seko FO Infranord. Han menar att det var ett litet varsel den senaste gången.

– 51 personer var varslade, de flesta Sekomedlemmar. Ingen från Seko blev uppsagd, säger Håkan Englund.

Han vill inte gå in på detaljer om just den förhandlingen, men berättar gärna om andra. Det har lagts varsel om uppsägningar på Infranord varje år sedan 2011, med undantag av 2018. Antalet tillsvidareanställda för hela landet har gått från 7 000 till 1 800.

– Det är fortfarande lika många som jobbar ute i spår, men de arbetar på entreprenad eller som bemanningsanställda. ►

Eeva Esko har arbetat som bantekniker sedan 2007 och har varslats fem gånger. Varje gång har hon fått behålla sitt arbete tack vare LAS.

Håkan Englund. Ordförande för Seko FO Infranord.

"Arbetsgivaren ska inte kunna ägna sig åt prickskytte och välja vilka som ska vara kvar."

I alla förhandlingar utgår Håkan Englund strikt från turordningsreglerna i LAS. Turordningskretsarna omfattar hela regionen och undantag görs ytterst sällan.

– Arbetsgivaren ska inte kunna ägna sig åt prickskytte och välja vilka som ska vara kvar. Det är sist in, först ut som gäller.

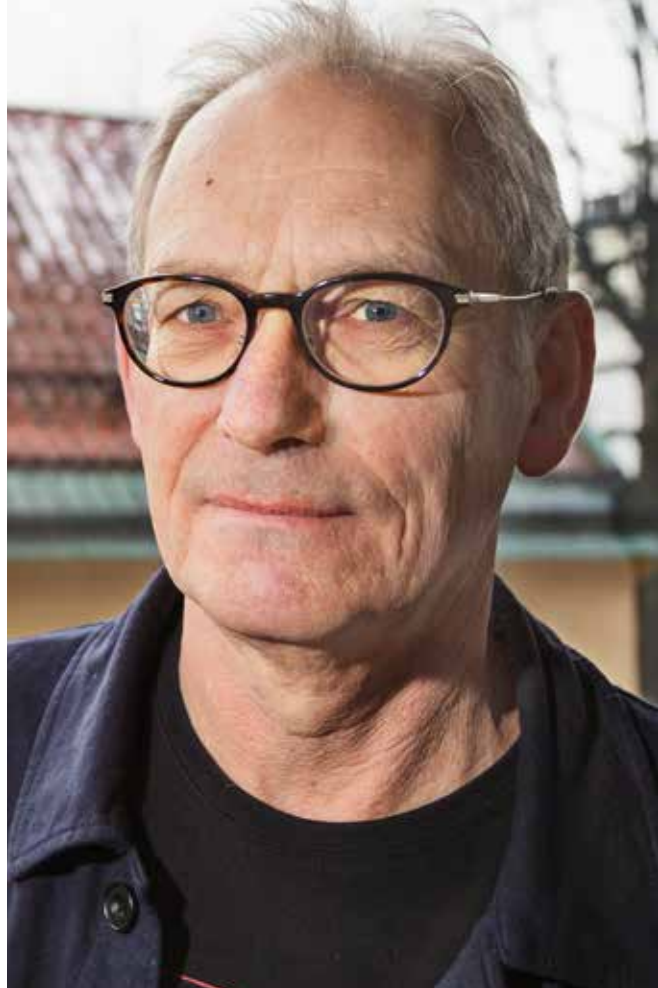
Varslen kommer ofta när företaget förlorat upphandlingen om kontrakt. Men det har också handlat om omstruktureringar, som när Infranord planerade att ta bort en hel yrkesgrupp.

– Den stora slakten var när de ville göra sig av med alla bantekniker. Det skulle gå att hitta billigare lösningar, de var ju bara muskelkraft.

Många av banteknikerna hade jobbat länge. Med stöd av LAS kunde facket hävda deras rätt att vara kvar. De med lång anställningstid kunde bli till exempel besiktningsmän om de fick tillräckliga kvalifikationer genom utbildning.

LAS slår fast att det måste finnas sakliga skäl för uppsägning – antingen arbetsbrist eller personliga skäl.

– Många chefer reagerar med reptilhjärnan och har inte koll på regelverket. De kan tycka att någon har fel attityd och mena att det är skäl för uppsägning av personliga skäl, vilket det inte är enligt den här lagen, säger Håkan Englund.

Jan-Olov Carlsson. Initiativtagare till budkavlen.

Uppsägningar av personliga skäl måste därför även i framtiden gå att överklaga till Arbetsdomstolen, betonar han.

Håkan Englunds fackförbund Seko har hoppat av förhandlingarna om arbetsrätten mellan arbetsmarknadens parter. Det är han nöjd med.

– Det borde alla fackföreningar göra. Sossarna och Centern ska själva ta besluten om försämringar av LAS och bära konsekvenserna av sin politik i nästa val.

Fortsätter förhandla

Ett av de förbund som fortsatt att förhandla är IF Metall.

På ett medlemsmöte i december bestämde IF Metallklubben på Volvo Lastvagnar i Umeå, som också är Jonas Sjöstedts gamla arbetsplats, att de skulle göra en utåtriktad aktivitet kallad budkavlen. Budkavlen har två huvudkrav: att turordningsreglerna och saklig grundbegreppet ska behållas i den form de har idag. Via mail, sociala medier, en Facebookgrupp och mun till mun-metoden försöker de nå fack inom LO, TCO och Saco. Den sista mars var 80 lokala fackklubbar anslutna till budkavlen, motsvarande drygt 100 000 medlemmar, enligt IF Metallklubbens ordförande Jan-Olov Carlssons beräkningar.

Tungt arbete. Eeva Esko med den 20 kilo tunga mutterdragaren.

Det här är LAS

Lagen om anställningsskydd, LAS, trädde i kraft den 1 juli 1974. Då hade fackföreningsrörelsen länge slagits för att begränsa arbetsgivarnas fria uppsägningsrätt.

Lagen handlar om hur arbetsgivare ska sköta bland annat uppsägningar och avskedanden. Turordningsreglerna i lagen innebär att den med längst anställningstid sägs upp sist, om den anställda har tillräckliga kvalifikationer. Det finns undantag: företag med max tio anställda får undanta två personer med kortare anställningstid än andra.

Det ska finnas saklig grund för uppsägningar. Arbetsgivaren måste pröva om det går att omplacera innan de säger upp.

Arbetsgivare och fack kan genom kollektivavtal komma överens om avsteg från LAS.

Udden i uppropet riktar sig både mot januariöverenskommelsen om arbetsrätten och mot parterna som förhandlar för att komma med ett eget förslag, berättar Jan-Olov Carlsson.

– Det finns mycket som behöver ses över i arbetsrätten. Men det går att förverkliga utan att röra vid turordningsreglerna och begreppet saklig grund.

Han förstår att hans förbund också har som mål att förstärka tryggheten på arbetsmarknaden, att det är därför de är beredda att göra upp med arbetsgivar sidan.

– Men vissa saker byter och säljer man inte. Rättigheter som man kämpat för är en sådan sak. Man måste vara taktisk ibland, men det jag ser är anpasslighet till det rådande politiska klimatet.

Klubben på Volvo Lastvagnar har många erfarenheter av de nuvarande turordningsreglerna. I samband med 2009 års finanskris blev drygt 1 000 personer varslade om uppsägning och fick lämna fabriken. Det var halva arbetsstyrkan.

– Vi kunde hålla oss till turordningsreglerna med några få undantag. Det blev förstås många interna omplaceringar och utbildningar, men hyttillverkningen kunde fortsätta utan problem.

De få undantagen handlade om kompetens som var nödvändig.

– Hade alla elektriker hamnat utanför grindarna hade vi inte kunnat driva verksamheten. Det är för lång utbildningstid för vissa yrken.

När monteringen flyttades till Göteborg 2014 varslades 400 personer.

– Hade kompetens varit det enda vi utgick från då hade truckförare som jobbat kanske fem år fått stanna istället för en montör som varit på arbetsplatsen i 40 år, säger Jan-Olov Carlsson.

Montörer fick andra uppgifter

Montörerna som hade anställningstid för att vara kvar enligt turordningslistan fick andra uppgifter. En del hade möjlighet att träna på de nya uppgifterna i god tid. Riktigt så var det inte för montören Joe Berg Hedenheim, som hade varit anställd i 20 år när han varslades.

Det upprättades listor så han visste att han skulle få vara kvar. Men inte förrän två veckor före semestern fick han veta var på företaget han skulle arbeta sedan.

– Jag hamnade på plåten men jag ville vara på måleriet. Jag visste att det fanns de med kortare anställningstid som hade fått välja det.

Joe Berg Hedenheim påpekade det för facket och fick som han ville. Men beskedet kom sent och han var kvar på monteringen till sista dagen.

– Så jag fick lära mig på plats, det tog ett par veckor innan allt satt.

Han står bakom budkavlens budskap.

– Turordningen är bland det viktigaste vi har för att känna någon slags trygghet. Ska man kunna säga vad man tycker på sitt jobb behöver turordningen vara kvar, säger Joe Berg Hedenheim. ➡

Jan-Olov Carlsson menar att lokala fackliga klubbar inte ställer orimliga krav när det gäller turordningen.

– Vi är beroende av att verksamheten fungerar och piskade att hitta lösningar. Och det är fullt möjligt att göra med dagens lagstiftning.

I slutet av februari deltar Jan-Olov Carlsson i ett möte på ABF-huset i Stockholm. Seko Stockholm har bjudit in till paneldiskussion. På en bänk i salen ligger pamfletter med rubriken ”Schas! Rör inte LAS!”. Vid det här laget har tiotals klubbar, avdelningar och sektioner i olika fack anslutit sig till budkavlen.

– Det är ingen lavin, men det visar att det finns lokala fack som tycker att turordningen är värd att försvara, säger Jan-Olov Carlsson.

Dragit nytta av begreppet saklig grund

Han har personligen dragit nytta av begreppet saklig grund i LAS. Det var 1993 då han i egenskap av ordförande för gruppstyrelsen på monteringen hade delat ut ett informationsblad.

– Företaget ansåg att innehållet var uppviglande och varslade mig om uppsägning av personliga skäl.

Det blev förhandlingar där det framkom att det inte fanns sakliga skäl för uppsägning. Varslet drogs tillbaka.

– Hade förändringarna som det nu talas om när det gäller saklig grund utgjort rättspraxis då är det högst tveksamt om jag hade haft kvar min anställning på Volvo, säger Jan-Olov Carlsson och går sedan in till mötet. Fortfarande anställd, 27 år senare.

Banteknikern Eeva Esko är också tacksam över dagens LAS-regler.

– Det ger någon slags trygghet att veta att LAS existerar, att det finns en ordning att följa.

Hon har lekt med tanken på hur det skulle bli om hon blev uppsagd. Jobb skulle hon nog få, men kanske inte ett fast. Något inom vården, hon har varit undersköterska.

– Men jag vet hur mina kompisar i vården har det, minst lika tungt jobb och sämre lön. Jag har en manslön i dag. Och jag vill ju jobba vid järnvägen. Det är ett ansvarsfyllt och omväxlande arbete. Och rallare är rättframma, trevliga människor.

TEXT: ANN PATMALNIEKS

FOTO: PERNILLE TOFTE

Förhandlingarna kring arbetsrätten

I januariöverenskommelsen mellan S, MP, C och L står det att ”Lagen om anställningsskydd ska ändras genom tydligt utökade undantag från turordningsreglerna”.

Det pågår förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter men flera förbund har lämnat förhandlingarna då de anser att

förslagen är för långtgående. Övriga förbund fortsätter att förhandla eftersom de ser möjliga vinster, bland annat när det gäller omställning, allmän visstid och a-kassa.

Förhandlingarna är pausade under avtalsrörelsen – som nu är uppskjuten fram till hösten på grund av coronakrisen.

Kommentar

Ali Esbati
arbetsmarknads-
politisk
talesperson (V)

Vad är V:s inställning till LAS?

– LAS är en skyddslag för att minska risken för godtycke mot arbetstagare. Om man ser till vilka behov som finns på arbetsmarknaden idag bör LAS stärkas, inte urholkas.

Den senaste förhandlingen Seko FO Infranord hade är ett bra exempel där LAS fungerat. Vad vill V göra för att skydda turordningsreglerna?

– Vi har återkommande lagt förslag om att ta bort olika kryphål som försvagar turordningsreglerna. Och självklart avvisar vi försöken att skjuta LAS i sank. De idéerna måste regeringen lägga bort, annars riskerar den själv att falla.

Hur ser du på förhandlingarna som pågår om arbetsrätten?

– Jag har svårt att se hur man ska kunna komma fram till något rimligt, om det samtidigt finns ett utredningsförslag som hotar med att i praktiken avskaffa skyddet för de flesta arbetstagare. Om regeringen slänger det i papperskorgen kan det uppstå ett annat läge. Men från Vänsterpartiets sida kommer vi inte att se ett förslag som ett fåtal organisationer gått med på under hot som ett legitimt alternativ.

Hur ser du på den fackliga budkavlen?

– Det är ju en facklig budkavle och det är upp till fackliga organisationer att ta ställning till den. Men den innehåller politiska ståndpunkter som Vänsterpartiet delar. Och mobiliseringen i fackliga led kommer att vara avgörande för vilken kraft som kan läggas bakom olika förslag i riksdagen.

Vad sjutton betyder...

Ekomarxism

Fatta termen

Många uppskattade vår Marxskola och nu kommer vi att i varje nummer förklara ett grundläggande teoretiskt begrepp inom kritisk teori. Först ut är ekomarxism, förklarat av Rikard Warlenius.

Marxismen har inte ett helgjutet rykte bland miljövänner, som brukar betrakta marxism som lika ensidigt inriktat på ekonomisk tillväxt och utnyttjande av naturresurser som kapitalism. Men Marx, Engels och den första generationens marxister var inte så dåliga på miljöfrågan som ryktet gör gällande. Forskning under senare år visar tvärtom att Karl Marx hade en välutvecklad syn på frågan, vilket inspirerat till vidare forskning och nya politiska idéer som ofta kallas för ekomarxistiska.

Ett exempel är hur Marx reagerade på det tyska socialdemokratiska partiets första program. Där påstods att arbetet är källan till all rikedom, vilket är en vanlig (miss)uppfattning bland socialister. I sin skrift *Kritik av Gothaprogrammet* (1875) röt Marx till: "Arbete är inte källan till all rikedom. Naturen är i lika hög grad källan till bruksvärdena".

Det här var inget undantag, menar exempelvis John Bellamy Foster. I sitt pionjärverk *Marx's Ecology* (2000) lyfter Foster fram passager i Marx verk som visar att han var väl medveten om hur viktig naturen var för mänsklig välfärd, och att Marx kritik av kapitalismen även omfattade dess rovdrift på naturen.

Den metaboliska revan

Ett begrepp hos Marx som Foster spinner vidare på är den metaboliska revan. Metabolismen, eller ämnesomsättningen, beskriver hur organismer för sin överlevnad omvandlar energi och materia. Men även samhällen behöver energi och materia och lämnar ifrån sig avfall och föroreningar. Marx kallade det för social metabolism.

Ett hållbart samhälle använder inte mer resurser än vad ekosystemen kan generera, och avger inte mer föroreningar än vad ekosystemen kan absorbera. Men, menade Marx, kapitalismen uppstod genom att blotta en reva i den sociala metabolismen: bönderna skiljdes, genom inhägning och produktivitetsutveckling, från jorden. De drevs till städerna, där deras träck

ansamlades som stinkande avfall i stället för att återföras till åkermarken, som i sin tur drabbades av näringsbrist.

I *Kapitalet* skriver Marx om en "oläglig reva i den sociala metabolismens ömsesidiga process" och på den vägen är det, menar Foster: kapitalismen kan aldrig återsluta revan, bara skifta den, från en miljöförstörande aktivitet till en annan. Bara genom socialismen, ett förbund av fria producenter, som rationellt reglerar sitt utbyte med naturen kan revan helas.

Kapitalism och fossila bränslen

Marx fortsätter nu att inspirera till tankar och handling för att bekämpa klimathotet. Ett annat viktigt bidrag till ekomarxismen är humanekologen Andreas Malms tegelsten *Fossil capital* (2016). Han skildrar med hjälp av marxistisk teori hur kapitalismen blev beroende av fossila bränslen.

Den industriella revolutionen i England drog igång på förnybar energi, främst vattenkraft, men det gjorde produktionen beroende av särskilda platser och nyckfulla väderförhållanden. Efter en kris i början av 1800-talet övergick textilindustrin snabbt till koleldade ångmaskiner, som visserligen var dyrare men gjorde att den kunde exploatera den billigaste arbetskraften när den ville.

Ursprunget säger också något om varför fossilkapitalet nu, trots klimathotet, våndas så inför övergången till förnybar energi. Olja och kol är helt enkelt pålitligare när det kommer till att utnyttja den billigaste arbetskraften, var den än är. Klimatomställningen kommer därför inte att ske utan motstånd.

RIKARD WARLENIUS

Rikard Warlenius är vänsterpartist och humanekolog. Han är redaktör för boken *Ekomarxism: Grundtexter* utgiven på TankeKraft 2014.

I röd ringhörna

Med flera SM-guld i bakfickan är han boxningstränaren som lär ut solidaritet till sina ungdomar. Genom sitt politiska och fackliga engagemang vill han vinna över rasismen och få ett jämlikt och rättvist samhälle.

Som 8-åring kom Erfan Kakahani tillsammans med familjen till Sverige. Hans pappa var peshmerga och krigade mot Iran på 1980-talet och Erfan Kakahani själv är född som flykting i den kurdiska delen av Irak. De kom till Sundsvall, men trots att de flydde från kriget fanns kriget närvarande även här.

– Under hela min uppväxt var kriget kvar i hemmet och hos mina föräldrar. Sorgen, orättvisorna och förtrycket av det kurdiska folket var, och är, fortfarande närvarande. Utanför hemmet var däremot bekymren små, kriget var långt borta. På det sättet har Sverige för mig varit ett paradiset, säger han.

Tillflykten från den kännbara sorgen blev den lokala boxningsklubben.

– Boxningen har lärt mig mycket. Den hjälpte mig att växa bort från att vara en bråkstake. Från att vara riktigt blyg och knappt våga prata blev jag en som står med mikrofon på torget framför hundratals och säger att folk ska rösta rätt.

Erfan Kakahani hade visserligen inte talang för boxningen i början och fick mycket stryk, men boxningsringen var hans fristad och han stannade kvar. Något som har resulterat i många resor, bekantskaper och tre SM-guld. Idag är han tränare och

menar att hans främsta uppgift är att finnas där för ungdomarna och samhället. Även om boxningen inte är en lagsport ser han till att ungdomarna gör allt tillsammans, hjälper varandra med uppvärmning, stöttar och hejar på den som är uppe i ringen.

– Det är också fantastiskt roligt att varje vecka få ett gäng vänsterpartister att svettas.

Under valrörelsen 2018 testade V Sundsvall att engagera alla nya medlemmar med träningspass en gång i veckan, något som uppskattades och har fortsatt sedan dess.

Besvikelsen över S

Han blev själv vänsterpartist inte så långt tidigare. Fram till 2014 röstade han på Socialdemokraterna, men märkte allt oftare att hans övertygelser stämde mer överens med Vänsterpartiets politik. Valet 2014 blev det en röst på V och hans besvikelse över sossarna har bara växt sedan dess.

– Gränsen gick när Stefan Löfven höll en presskonferens i maj 2018 om en restriktivare asylpolitik. Han lät som Jimmie Åkesson. Där och då skickade jag in min medlemsansökan till Vänsterpartiet.

Sedan dess har han axlat flera förtroendeuppdrag inom partiet. För tillfället är han

**Vi behöver
omfördela
mer så vi
kan besegra
rasismen.**

Erfan Kakahani har tävlat i boxning många år, med 12-16 träningspass varje vecka och en mycket strikt diet.

- Det var ett slitsamt liv och till slut sa kroppen ifrån, sista åren hade jag många skador.

Kubal. Fabriken är den enda i Sverige som tillverkar primäraluminium.

vice ordförande i partiföreningen i Sundsvall och ledamot i distriktsstyrelsen. Han sitter också som ersättare i kultur- och fritidsnämnden.

Det är tydligt att hans hjärtefråga är antirasism. Det var Sverigedemokraternas intåg i riksdagen 2010 som fick honom att få upp ögonen för politiken.

– Och där är skattepolitiken väldigt viktig. Vi behöver omfördela mer så vi kan besegra rasismen med rättvisa och jämlikhet, fastlår han.

Fackligt engagemang

Till vardags arbetar Erfan Kakahani på Kubal, Kubikensborgs Aluminium AB, som processtekniker och ledamot i IF Metalls lokalklubb.

– Arbetare har idag förmåner som för många är självklara, exempelvis lagstadgad semester och 40-timmars arbetsvecka, föräldraledighet och sjukpenning. Kan man sin historia så vet man också om att alla dessa förmåner har vunnits efter hårda strider. Sedan 1980-talet har vi tappat mark och nu hotas arbetsrätten, därför är det viktigt att vi engagerar oss både fackligt och politiskt.

I sina politiska uppdrag lobbyar han gärna för mer fackligt samarbete.

– Ska vi axla rollen som arbetarparti gäller det att vi fortsatt driver fackliga frågor och tar mer plats inom arbetarrörelsen, speciellt när S fortsatt går åt höger. Jag tror starkt på att fackliga utbildningar är ett måste. Det är riktigt roligt att Vänsterpartiet har startat facklig-politiska vänsterskolan, den tror jag mycket på.

TEXT: AGNES STUBER
FOTO: SVANTHE HARSTRÖM

Gemensam träning. Sedan 2018 har vänsterpartister möjlighet att träna boxning en gång i veckan med Erfan Kakahani som tränare.

Erfan Kakahani

Ålder: 36 år
Bor: Sundsvall, bor i hus med fru och dotter, 3 år
Jobb: Processtekniker på Kubal
Tittar på: Slöttittar på tv-serier, just nu ser jag på repriserna av *Ally McBeal* (en gammal favorit jag har sett flera gånger nu)
Läser: *Karlssons pojke* av Torgny Karnstedt

Det är våra lösningar som fungerar

Flexibla arbetsplatser.

Förhoppningsvis leder allt hemmaarbete till att fler chefer och företag anpassar sig till sina anställdas behov med att få ihop livspusslet, där jobb hemifrån blir mindre av ett undantag.

Ekonomisk nedgång.

Den gnagande oron inför vad som sker med den alltmer stundande ekonomiska nedgången som kommer.

Amra Bajric

Krönikör

Jag kör in med min sovande dotter i barnvagnen på apoteket, håller automatiskt det rekommenderade avståndet till apotekaren. Den svartgula tejen som aviserar avståndet till kassan är egentligen överflödig. Jag lägger knappt märke till den i Stockholm sedan en vecka tillbaka. Nickar inombords gillande åt nya fördelningen av receptfria smärtstillande – bra, folk överdrev verkligen med hamstrandet där ett tag.

Det går snabbt, anpassningen, restriktionerna. Kroppen och sinnet vänjer sig fort vid nya världsordningar. Vi hittar sätt att hantera det, slår ifrån oss allvaret med ironiska statusuppdateringar på sociala medier och försäkrar varandra om att det nog inte blir så farligt men att det är bra att ta på allvar ändå. Det blir vardag: karantän, jobb hemifrån, bunkra upp med pasta och kolla efter minsta tecken på halsont. Livet går runt trots att min mobil envisas med att påminna mig om att min skärmtid ökat med 3 000 procent den senaste veckan. Corona är överallt, vare sig man har smittan eller inte styr den livet idag. Och helt plötsligt, i denna av högern efterlängttade individualiserade värld vi fått, är statens och myndigheternas ord och rekommendationer viktigare än mammas husmorsknepp mot förkylning.

Om coronakrisen visar oss något så är det att människor spontant och villigt undvarar bekvämlighet för ett kollektivt mål. Att skydda riskgrupper, utsatta och sjuka för att tillsammans överleva krisen har gjort oss mer solidariska och medvetna om hur bräckligt och starkt samhället kan vara samtidigt. Slopade karensdag, fler som går med i facket och finansiering som skyddar småföretagare och arbetslösa är en vänsterpolitik vi drivit länge, men som nu blir verklighet.

En värld i kris har också visat den andra sidan av hur länder och människor agerar i kris. Det har visat oss hur snabbt vi vänjer oss vid inskränkningar av vår rörelse och aktiviteter. För även om vi nu vänder oss till socialistiska och solidariska lösningar där alla bidrar

till kollektivet efter förmåga, så, har vi också svält vissa av högerns sanningar utan eftertanke. Alltför många har trott på att privatiseringar inte skadar samhället, och att det går att dra bort sjukvårdens resurser utan att den kraschar, och att företagets tillväxt och VD-bonusar är givna sanningar. Nu syns det tydligt att det inte stämmer. Högerns lösningar funkar inte. Våra gör det. Det är bara smärtsamt att det krävdes en kris som splittrar familjer och tar våra nära och kära ifrån oss för att inte bara vänstern ska inse det.

"Att skydda riskgrupper, utsatta och sjuka för att tillsammans överleva krisen har gjort oss mer solidariska."

Det samhället vänder sig till är socialistiska lösningar, men utan totalitära metoder där staten går in och ransonerar i ens skafferi. Det har alltid varit högerns käpphäst – att påstå att för att människan ska agera kollektivt, det vill säga, frångå sina egna, enbart själviska intressen krävs det "att vi får det som i Sovjet", ett totalitärt styre. Men högern har fel – socialism och solidaritet är något vi instinktivt och frivilligt tyr oss till i en tid av kris. Vi vill vara sammanlänkade och hjälpas åt även om den liberala världsordningen fått oss att tro att vi alla är individer utan någon större koppling till varandra.

Ett citat som hörs ofta dessa dagar är: "Lev som om kriget aldrig kommer, förbered er som om det kommer bryta ut imorgon" från forna Jugoslaviens ledare Josip Broz Tito.

Det är en bra ledstjärna oavsett om det är för att överleva kriser eller bygga ett starkt och solidariskt samhälle.

Landet runt

Den fackliga vänstern växer

Det satsas fullt på det fackliga engagemanget från Vänsterpartiet. I januari utbildades 48 studiecirkelledare i den facklig-politiska vänsterskolan som lanserats, och flertalet studiecirkel har hållits sedan dess. Bland annat in Stockholm, Uppsala, Västerås, Örebro, Göteborg, Mölndal, Borås, Malmö, Sjöbo, Helsingborg, Örnköldsvik, Östersund, Umeå, Linköping, Jönköping och Eskilstuna.

Enligt Gunnar Westin, facklig-politisk sekreterare för V, har corona-krisen försvårat utbildningarna, men istället satsas det på att hålla digitala studiecirkel där det också erbjuds hjälp med tekniken.

Kommunalvänstern i Stockholm har utbildat flera kursledare och kunde konstatera på årsmötet i februari att medlemsantalet växer.

- Vi har växt både i antal medlemmar och antal aktiva. Vi har också samlat en bred opinion mot nedskärningar inom vården i länet, säger Johan Engman, ordförande för Kommunalvänstern.

Tips: Kolla in gruppen Fackliga vänsterpartister på Facebook!

FOTO: ERIKA GÖTHBERG

SJÄLVFÖRTROENDE OCH TRYGGHET I MALMÖ

Läs reportaget om organisationen Helamalmö:s satsningar, sidan 4.

Välgörenhetsloppis i Kiruna blev en succé

I början av året anordnades en välgörenhetsloppis i V Kirunas partilokaler. Pengarna som kom in delades lika mellan Fristadsfonden, Kvinnojouren Kiruna och Naturskyddsföreningen.

- Loppisen gick jättebra! Det var kö utanför lokalen klockan elva när vi slog upp portarna och sen var det fullt ös hela tiden i tre timmar, säger Marie Persson, ordförande för V Kiruna.

- Folk var glada och tyckte det var ett fint initiativ. Många stannade kvar för att fika och prata en stund. Vi fick in 4 125 kronor som vi delade upp mellan de organisationer vi hade bestämt.

I höstas renoverades V Kirunas partilokal för att kunna ha mer utåtriktad verksamhet. Tanken var att ha en mysig och välkomnande lokal att ha aktiviteter i. Partiföreningen målade en vinröd tavelvägg och satte dit en stor soffa och fåtöljer. Den delen av lokalen har använts till öppna bokcirkel, språkcaféer och marknadsöppet.

- Det känns jättekul att kunna använda lokalen till annat än bara medlemsmöten, säger Marie Persson, som var initiativtagare till loppisen tillsammans med Sanna Inga Poromaa.

FOTO: V KIRUNA

Grattis V Sotenäs!

Vänsterpartiet Sotenäs firade nyligen 10-årsjubileum i Folkets hus i Kungshamn. Det blev ett par timmars samvaro, bildkavalkad, buffébord, bakgrundsmusik från bland annat proggeran och underhållning av en lokal rappare, Magnus Jensen.

Borås intensiva miljardförhandlingar

Vänsterpartiet drev i januari igenom 7,5 miljarder kronor extra till kommunerna. I Borås fick partiet igenom att pengarna skulle gå ut till kommunens verksamheter.

”Det har varit några intensiva dagar med tuffa förhandlingar, men jag är väldigt nöjd att vi hittat en lösning där välfärden i Borås får en viktig förstärkning. Vi har sett hur sparkrav framför allt i socialtjänsten hotat förebyggande arbete och vi vet att skolor i utsatta områden behöver mer resurser. Nu är vi sju partier som är överens om hur de extra statsbidragen ska fördelas!” skriver Ida Legnemark, gruppleadare för Vänsterpartiet Borås.

FOTO: PER AADSTEN

Ett välbesökt alternativ i Västerbotten

För 30:e gången hölls Västerbotten på Grand på Grand Hôtel i Stockholm, känt som Granddagarna. Arrangör är Region Västerbotten och målgruppen är etablissemangen. Vänsterpartiet har under flera år motsatt sig arrangemanget.

– I år valde vi att vara en motkraft och skapade därför ett alternativ på hemmaplan – Alternativa Grand, säger Lisa Krutrök, politisk sekreterare för V i Region Västerbotten.

Temat för tillställningen i Umeå var kamp för det hållbara livet och fokus låg på feminism och andra frågor med ett tydligt klassperspektiv. På dagen hölls föreläsningar, poesi, panel-samtal och tal av Jonas Sjöstedt. På kvällen varvades musik, dans och poesi med mingel.

– Det var fullsatt på dagen och på kvällen hade vi flera avdelningar i lokalen, så det minglades hejvilt, säger Lisa Krutrök.

HAR NI NÅGOT PÅ GÅNG I DIN FÖRENING?

Skicka tips till agnes.stuber@vansterpartiet.se

Lyckad turné i Övertorneå skapar dialog

V Övertorneå har fått igenom ett förslag om en byaturné i Övertorneå kommun. Under våren fram till maj åker de runt till cirka 20 byar och samtar med bybor om barnas behov och möjlighet till utveckling.

– Vänsterpartiet måste ut och prata med medborgarna och viktigast är att lyssna. Vi måste visa att vi bryr oss och att vi tillsammans kan skapa ett bättre samhälle för alla, säger Christina Snell Lumio, gruppleadare för V Övertorneå.

Bakgrunden till turnén är den negativa befolkningsutvecklingen. Partiföreningen vill också ta vara på det stora engagemanget ute i byarna.

– Mottagandet i byarna har varit mycket positivt och uppskattat och dialogerna har handlat om alltifrån lokala problem som till generella utmaningar – som sporthallars skötsel och användning, nedlägningshotad kulturskatt samt hur sopsorteringen kan bli bättre.

Varför Sveriges beredskap (inte) är god

*The wise man built his house on the rock
The foolish man built his house on the sand
And when the rain came tumbling down
The foolish man house is washed away*

Eek-A-Mouse

I Matteusevangeliet sjunde kapitel berättas om en klok man som byggde hus på berggrunden, och en dåraktig man som byggde sitt hus på sand. ”Regnet öste ner, flodarna kom, vindarna blåste och kastade sig mot huset”, står det i den nya översättningen, medan den äldre är mer dramatisk: ”Och slagregn föll, och vattenströmmarna kommo, och vindarna blåste och slog mot huset.” Flera generationer har gått och nunnat denna bibelvers i form av Eek-A-Mouses legendariska låt *Noah's Ark*. Vad som händer med de två husen går lätt att räkna ut.

Under större delen av 1900-talet var Sverige ett land byggt på berg.

Vi hade mat: Lager av säd, linser, bönor, kaffe och köttkonserver, men också spannmål, kraftfoder till boskap och insatsvaror för jordbruket. Det räckte för att livnära hela befolkningen under ett halvår. Flera hundra lagringsplatser fanns utspridda i landet, ofta på hemliga platser i glesbygden eftersom tanken var att städerna skulle utrymmas om det blev krig.¹

Vi hade mediciner: Tack vare det statliga Apoteksbolaget AB hade Sverige världens mest avancerade läkemedelsförsörjning. I åtta förrådsbyar lagrades viktiga mediciner, antibiotika och råvaror till läkemedel. Om ett krig varade i flera år behövde

man också kunna tillverka fler mediciner. Skolor hade förråd av sjukvårdsmaterial och kunde vid behov förvandlas till sjukhus.

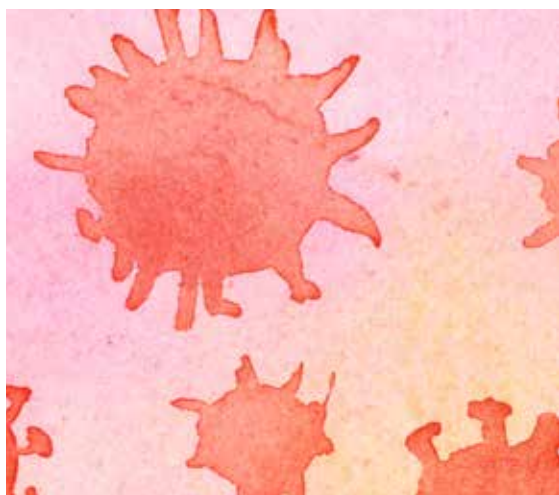
Vi hade olja: Över hela landet i uppvärmda berggrum 30 meter under marken fanns lager av olja att använda under krig eller vid situationer som oljekrisen 1973. Rummen kunde inte nås av bomber och hade egna verkstäder och reservkraft. Vi hade till och med reservlager av olja utomlands, till exempel i Norge.

Vi hade kontanter: Riksbanken hade ansvar för att det på olika håll i Sverige förvarades mynt och sedlar som räckte för ett och ett halvt års behov, om produktionen skulle förstöras.

Vi hade reservdelar: Varje gång en bro eller väg byggdes köptes extra reservdelar in som snabbt kunde hämtas om bron skulle gå sönder. Och SJ hade fullt ansvar för att se till att järnvägen och tågen kunde underhållas.

Vi hade en plan: Under en lång tid fanns 15 000 så kallade K-företag, som hade särskilt ansvar i händelse av krig eller kris. Det kunde vara både statliga och privata företag. K stod för krigsviktig, och ett K-företag var enligt lag tvunget att ställa sig i samhällets tjänst under nödläge. Linjeflyg skulle genast upphöra med alla sina kommersiella flygningar och bli ambulansflyg, Rygaards Annonsbyrå skulle genast sluta med reklamen och trycka krisinformation och, ja, Marabou skulle förse befolkningen med O'boy.²

Staten hade det yttersta ansvaret

Naturligtvis var det en enorm organisation att hålla allt detta vid liv. Maten och medicinerna skulle bytas ut regelbundet när de blev för gamla och forslas in till städerna för att säljas, K-företagen behövde kontinuerligt utbilda de anställda i krishantering, administrationen av beredskapen krävde personal för att inte tala om själva lagren. Men Sverige hade med nöd och näppe undkommit två världskrig. Atomhotet, oljekrisen, kärnkraftsolyckorna, minnet av svälten 1917 och det kalla kriget gjorde att beredskapen inte var något man tummade på i första taget. Framför allt fanns det en övergripande tanke om att staten hade det yttersta ansvaret för befolkningen. Att läsa de gamla broschyrerna om hur noggrant och systematiskt lagringen gick till är rörande. Det fanns exakta mått för hur vetet och kornet skulle förvaras (95 respektive 55 centimeter under golvbjälkarna) och det fanns uppfinningsrika anordningar med hål i golvet för hur varorna skulle kylas. Livsmedlen testades regelbundet – till exempel fick elever i Kiruna sätta betyg på en lunch lagad på frystorkat kött från beredskapslager. ”Mycket bra” blev omdömet.³

Men kalla kriget tog slut, EU utvidgades och kapitalismen gick in i en ny, global fas. I denna tid betraktades lager som något obsolet. Nu skulle den inre marknaden ersätta ländernas egen produktion. Lagren tömdes successivt under 1990- och 2000-talet och 2002 avskaffades beredskapsförordningen helt och hållet. I budgetpropositionen 1994/95:100 hette det ”Det svenska EU-medlemskapet är också av stor betydelse för möjligheten till en säkrare import under ett krisskede.” De lastbilar som var på väg till lagren med proteinfoder fick bokstavligen vända och åka tillbaka till fabriken, berättar de som var med.⁴

”Just-in-time-principen och nät-handeln ersatte fysisk förvaring.”

Många skakade på huvudet, men de kunde inget göra. ”Det är en omodern rest vi vill bli av med” förklarade MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Få protesterade offentligt. Den generation som växte upp nu hade aldrig upplevt tomma butiker, undantagstillstånd eller ransonering. Och de rapporter som påpekat bristen på beredskap har bemötts av ett: ”visst, det är viktigt, men inte just nu” och lett till nya rapporter och utredningar. Även företagen gjorde sig av med sina lager när just-in-time-principen och nät-handeln ersatte fysisk förvaring. Nybyggda hus saknar ofta både vind och källare och i nybyggda lägenheter saknas något som tidigare varit hemmets viktigaste plats: skafferiet.

Sedan kom coronapandemin. Plötsligt upptäcker vi att vi har byggt vårt hus på sand.

Vi har ingen mat: Lagringsplatserna började tömmas när Sverige gick med i EU. Sockret, 200 miljoner kilo, blev till godis. Alla som köpte lösgodis på 1990-talets slut åt tillsammans upp Sveriges sista livsmedelslager.⁵ Idag har vi bara mat så det räcker för en till två veckor, och skulle gränserna stängas

*"Sverige har gått från
att vara ett av de bäst
förberedda länderna
till att bli det sämst
förberedda."*

och importen upphöra är Sverige endast självförsörjande på tre saker: mjöl, socker och morötter.

Vi har inga läkemedel: När apoteket avreglerades 2009 försvann också ansvaret. Det lämnades inte över på någon – istället antog man att marknaden skulle sköta det hela. Men de kapitalister som gav sig in på apoteksmarknaden hade av naturliga skäl inget intresse av att hålla sig med gigantiska lager av medicin.

Vi har ingen olja: Bergrummen tömdes 1999 och lämnades vind för våg. Många har inte ens miljösäkrats utan står och läcker. Ansvaret för att lagra drivmedel har även här överförts till kapitalet, i detta fall utländska oljebolag. Vad som händer om all import stryps vet ingen.

Vi har inga kontanter: Efter att sedeltillverkningen privatiserats meddelade de nya ägarna att de tänkte flytta tillverkningsenheten till Malta. Idag görs mynten i Finland och sedlarna i Storbritannien och endast en procent av Sveriges BNP finns i kontanter. Det räcker alltså med att elen eller uppkopplingen slås ut för att stoppa alla köp i hela landet.

Vi har inga reservdelar: Det räcker med en mindre kris för att problemen ska bli tydliga. I stormen Gudrun tömdes **samtliga** lager på elstolpar, aggregat och terrängfordon hos Svenskt

Kraftnät. Det ansvar som brukade vara SJ:s är fördelat på över 100 företag och enheter. Skicket på järnvägarna är så dåligt att det ökat vägtransporterna något enormt.⁶ Vi har inte heller några reservdelar till broar och vägar nära till hands, och vi har inte heller någon plan: K-företagen är sedan länge avskaffade, och förslag om att återinföra dem har gått bet då det skulle strida mot EU-regeln om att inte ge något företag konkurrensfördelar. Skolorna håller sig knappast med läroböcker längre – än mindre sjukvårdsmaterial. Och 2012 samlades alla 7 miljoner skyddsmasker in och förstördes. De som hade kostat 75 kronor att köpa in, kostade nu 2 kronor styck att förstöra. Idag ropar sjukvården desperat efter masker. Allt från plastpåsar till over-headpapper används, och många läkare larmar om att coronadödsfallen bland sjukvårdspersonal riskerar att bli mycket höga då Sverige inte följer WHO:s rekommendationer för skyddsutrustning. Det är ett tidens tecken att både modehuset Yves Saint Laurent och William Hahne från Alternativ för Sverige försöker casha in på att sälja dyra munskydd. En mycket ovärdig bild av ett samhälle i nöd.

Finland förhandlade om lager

Sverige har gått från att vara ett av de bäst förberedda länderna till att bli det sämst förberedda. Ofta skyller vi på EU, vilket till viss del stämmer. Men Finland, som nu framhålls som en förebild, var noga med att förhandla till sig rätten att behålla sina lager vid EU-inträdet. I Tyskland finns ett helt separat dricksvattensystem med egna pumpar, ledningar och kranar ifall det existerande skulle slås ut.

"Vårt samhälle är idag alltså paradoxalt nog mer högfunderande i normalläget samtidigt som det är mer sårbart i en kris-situation" skriver tre forskare från Försvarshögskolan i boken *Att samverka i kris*. Forskarna Sara Bondesson, Fredrik Bynander och Helena Hermansson har skildrat hur sårbart Sverige är vid krissituationer som skogsbränder, flyktingmottagningen 2015 och terrorattacker. "Det finns ett dilemma inbyggt i kris", skriver

de: Å ena sidan kan inte de vanliga aktörerna klara det själva, utan det krävs samverkan, å andra sidan innebär själva samverkan en massa administrativt arbete som slukar resurser. Och den snabba och hierarkiska beslutsgång som behövs i en kris går emot den platta nätverksstruktur som stora delar av Sverige tillämpar, där varje aktör har ansvar för sitt eget område och där kommunerna har ett långtgående självstyre. Att veta hur man bäst bemöter en kris: centralisering eller decentralisering, är inte helt enkelt, konstaterar FOI-rapporten *Beredskap i framtida energisystem*. Ett centralt elnät är lättare att slå ut, men ett decentraliserat är svårare att underhålla och fördela.⁷ En sak är dock säker. Mat och läkemedel kommer människan alltid behöva. För även om det kalla kriget är slut står vi inför krisscenarion som inte är mindre idag. Klimatförändringarna har ökat antalet översvämningar, skogsbränder och stormar. Det ger i sin tur upphov till resursbrist, vilket ger upphov till konflikter, vilket ger upphov till flyktingströmmar.

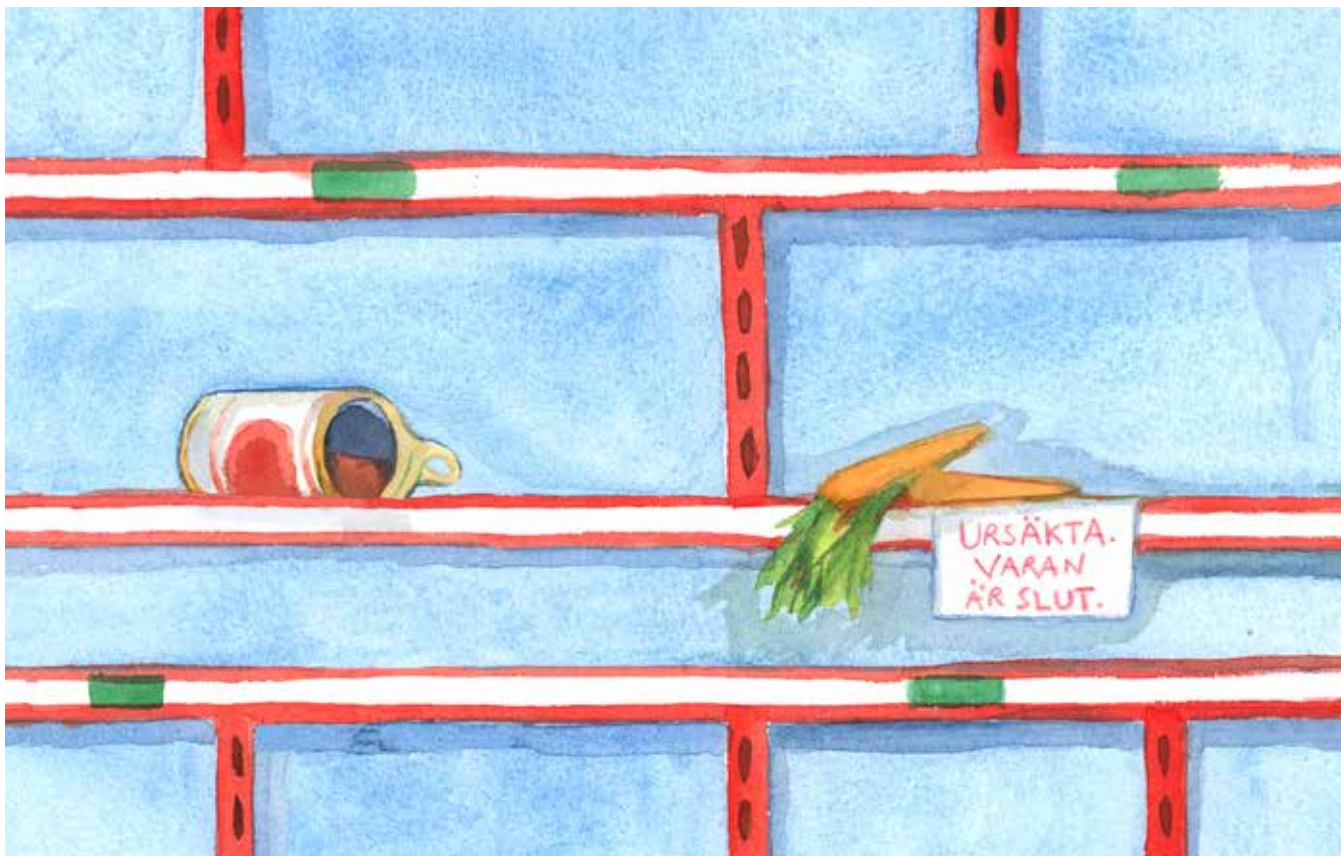
Ändå har Sverige avskaffat tanken på katastrof, kris, sjukdom – och nu blir konsekvenserna tydliga.

Plötsligt inser vi att de sålt ut vår egen hälsa och trygghet. Politikerna tvingas åter erkänna att EU:s inre marknad inte fungerar. Stefan Löfven säger desperat: "Här bygger vi upp en gemensam marknad och sen plötsligt ska den inte fungera i en svår situation. Det är inte acceptabelt!". Göran Hägglund ångrar med ens att han avreglerade apoteken: "Vi levde i en tid då vi av allt att döma tog för lätt på sådant som att gardera Sverige i händelse av krig, kris och avspärrningar" säger han nu. Liberala Expressens ledarsida anklagar "borgerligheten" för att ha sålt ut Sveriges trygghet. LRF Ungdomens ordförande Elisabeth Hidén går nu ut och kräver en närmast protektionistisk politik, att konkreta mål för självförsörjningsgraden sätts upp då "Att vara beroende av andra länder för att kunna föda sin befolkning är inte något att eftersträva".⁸

Det har blivit plågsamt uppenbart vad den fria marknaden leder till: ett samhälle där ingen har ansvar. Ett samhälle där det inte är ordning på något. Ett samhälle där människor kommer att dö i onödan därför att ingen sett till helheten. På 1990-talet lämnade staten över ansvaret till kapitalet för i stort sett

"Plötsligt inser vi att de sålt ut vår egen hälsa och trygghet."

samtliga grundläggande funktioner: bostäder, arbete, skola, elektricitet, sjukvård och även krishantering. Det har ofta kallats nyliberalism, vilket är en missvisande beskrivning. Det låter nämligen som om det rörde sig om en helhetlig, uttänkt ideologi, men vad det innebar var i själva verket ett övergivande av samhällsansvaret. Våra viktigaste uppgifter lämnades vind för våg.

Ett system som inte klarar en kris

Problemet med detta är inte ideologiskt, utan logiskt. Skillnaden mellan en stat och ett företag är att en stat är ansvarig för den mark och de människor som bor inom dess gränser, medan ett företag har en enda funktion: Att leverera vinst till ägarna. Att lämna över ansvaret till företagen innebär således att ingen tar ansvar. Inte för att företag är onda, utan för att det inte ligger i deras natur att ta ansvar för något utöver den egna vinsten. Och även om flera borgerliga tänkare har försökt förflytta kritiken över på andra system (de vanligaste är Kinas diktatur och Putins vilja till utökad makt, men Gunnar Jonsson på DN:s ledarsida har naturligtvis inte kunnat hålla sig från att kasta sig på sitt favoritämne: Sydeuropas ineffektivitet) så är det tydligt för alla att vårt system inte klarar en kris. Det är symptomatiskt att Kuba, ett land som på grund av hårda ekonomiska sanktioner fått bli självförsörjande på allt, skickar 52 fullt utrustade läkare för att hjälpa Europa i coronapandemin.

Dessa svagheter blir uppenbara vid varje kris. Även vid finanskrisen 2008 skedde samma kollektiva insikt. Anders Borg

röt till mot bankerna och Svenska Dagbladet förvandlades till en megafon för kritik mot spekulationsbubblor. ”Systemet fungerar inte!” sa man unisont. Sedan hände... ingenting. De regler som antogs i Basel för att höja kapitaltäckningskraven var ytterst modesta och kan inte förhindra en ny kris. Snart var spekulatören igång igen. Lärdomen av detta är: Lärdomar leder inte alltid till förändring. Förändringen kommer bara om de krafter som kräver den är starkare än de krafter som motsätter sig den. Det kan mycket väl bli så att denna kris gör att stora delar av befolkningen kräver en förändring.

Låt oss därför inte alienera dem genom att fastna i gammal retorik om vänster och höger. Även de som är höger förstår att det man äger, det måste man försäkra. Beredskapslagringen var, som Jordbruksverket brukade formulera det, en brandförsäkring. Innebörden av ”nyliberalism” är ett samhälle som sagt upp sin försäkring och lever på positivt tänkande. Det ironiska är att kostnaden för samtliga beredskapslager aldrig översteg 20 kronor per svensk och år.

TEXT: **KAJSA EKIS EKMAN**

ILLUSTRATION: **MIA FERNAU**

1. Ann-Sofie Stenérus Dover, Anders Odell, Per Larsson och Johan Lindgren, *Beredskapslagring: En kunskapsöversikt om beredskapslagring som ett verktyg för ökad försörjningsberedskap i Sverige*, FOI 2019
2. Erik Lakomaa, *Kriget kommer – men först reklam!*, Företagsminnen nr 4 2013
3. *Mat för miljoner – statlig beredskapslagring inom livsmedelsområdet*, Jordbruksverket 2002, s. 21
4. *Mat för miljoner – statlig beredskapslagring inom livsmedelsområdet*, Jordbruksverket 2002, s. 25
5. *Mat för miljoner – statlig beredskapslagring inom livsmedelsområdet*, Jordbruksverket 2002, s. 18
6. SOU 2010:100, *Ansvar för järnvägssäkerheten: kan en annan fördelning gynna en marknadsdriven utveckling?*
7. Bengt Johansson, Daniel K. Jonsson, *Beredskap i framtida energisystem – en analys med utgångspunkt i Energimyndighetens Fyra framtider*, FOI-R-4589-SE 2018
8. Elisabeth Hidén, *krönika Lant Landbruk*, 27 mars 2020

Solidaritet i krisen

Att visa omtanke och att hjälpa varandra är viktigare än någonsin. Rött har samlat några exempel på praktiskt solidaritetsarbete både i och utanför partiet.

Engagerad vänsterpartist handlar åt grannar

Flertalet initiativ har dykt upp de senaste veckorna där personer sätter upp lappar i trapphuset eller stoppar i grannarnas brevlådor där de erbjuder hjälp med handling. En av dem är Veronica Stiernborg, engagerad i Vänsterpartiet Kista.

Veronica Stiernborg såg att en person på Facebook satt upp en lapp i sin port där hon erbjöd grannar i riskgrupper att handla eller springa ärenden, och ville erbjuda samma hjälp.

– I min port bor det många som har andra modersmål än svenska och engelska så jag skrev i det separatistiska nätverket Streetgäris där jag efterfrågade folk som ville hjälpa till att översätta. Min kollega hjälpte mig att utforma en layout. Jag har mailat pdf:en till folk över hela landet, även till en tjej i Helsingfors som ville sätta upp.

Rent praktiskt går det till så att grannen ringer och säger vad den vill ha sedan går Veronica Stiernborg förbi och hämtar kontanter eller lägger ut själv, visar kvittot och så får grannen swisha.

På frågan om andra tips för att hjälpa varandra svarar hon:

– Sätt upp en lapp i din egen port, skriv i din lokala Facebook-grupp och tipsa varandra om olika kulturarrangemang som läggs upp på nätet nu. Och rösta på Vänsterpartiet!

FOTO: SVT

Alla kan inte göra allt, men alla kan göra något

En lista på saker du kan dra igång för att hjälpa andra:

- Starta en hjälplinje – bistå personer med handling eller ring och prata med äldre som inte kan gå ut.
- Bjud en person på lunch – gynna en lokal verksamhet.
- Passa någons barn. Om du inte är i riskgrupp kan du hjälpa till med barnpassning så föräldrar som har ett samhällsbarande yrke kan gå till jobbet.
- Organiserade corona-anpassade uteaktiviteter för barn – många är hemma och har tråkigt redan idag.
- Dra igång digitala studiecirklar. Många sitter hemma och har plötsligt tid över. Träffar kan ske via Skype, Zoom eller motsvarande.
- Få media att uppmärksamma allt ni gör vare sig det är filmkvällar, eller annat.

Nya digitalkompisar!

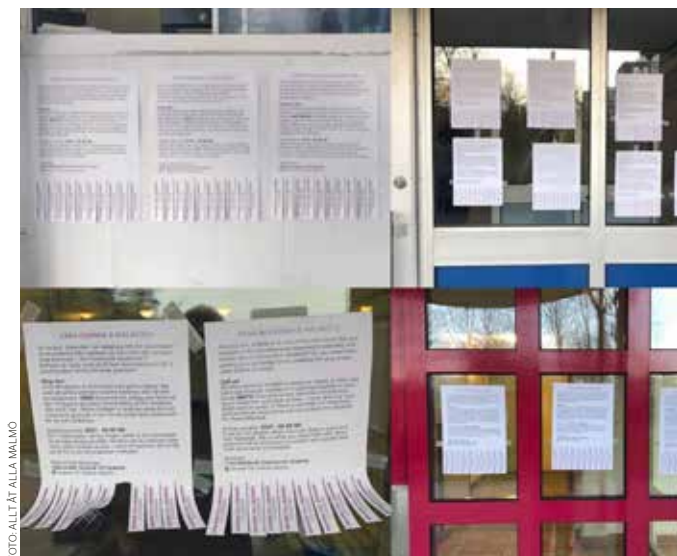

Även i isolering går det att hjälpa andra – och sig själv. Genom initiativet digitalkompis blir du matchad med någon utefter om du behöver lära dig bättre svenska eller vill hjälpa någon annan lära sig språket bättre. Nya vänner rakt från mobilen!

Nya kompisbyrå, som är en sammanslagning av Invitationsdepartementet och Kompisbyrå, jobbar med integration och att föra samman etablerade svenskar med nysvenskar.

Sedan 2014 har de genom fikor och middagar fört samma över 36 000 människor. Nu när många sitter i social isolering har de lanserat digitalkompis, där du kan hålla kontakten online via olika kanaler.

Du anger om du är etablerad svensk eller nysvensk och blir därefter matchad med någon.

Granne till granne, Malmöbo till Malmöbo

I Malmö har initiativet Granne till granne uppmärksamats av många, bland annat V Malmö som hjälper till med aktivister och att sprida information om arbetet. Rött har pratat med en av initiativtagarna.

– Vi som startat Granne till granne är Malmöavdelningen av Förbundet Allt åt Alla, en vänsterpolitisk grupp som har lång erfarenhet av att arbeta med frågor som direkt berör Malmös invånare. Exempelvis har vi varit engagerade i flyktingsituationen 2015 och i nedskärningar inom vården – våra strukturer är väl anpassade för att snabbt ställa om och engagera oss i nya frågor. På ett mer abstrakt plan ser vi detta som en del av en längre politisk konflikt kring resursfördelning. Det är uppenbart för alla att detta kommer generera en ekonomisk

kris som kommer få långtgående konsekvenser för Malmöbor. Att redan i detta skede etablera ett nätverk som kan stötta svaga och skapa gemenskap kommer vara mycket värdefullt när covid-19 övergår till att vara en mer klassisk ekonomisk konflikt, säger Daniel från Allt åt Alla Malmö.

Information till både behövande och volontärer sprids via sociala medier och affischering. När någon i isolering är i behov av hjälp skickar Granne till granne ut förfrågan till uppskrivna volontärer i området som kan bistå med hjälp.

– På ett säkert sätt levereras exempelvis matvaror till den boende utan någon fysisk kontakt mellan volontären och den som sitter i isolering.

I dagsläget har Granne till granne en handfull personer som hör av sig dagligen. När den här texten skrivs är läget i Malmö fortfarande under kontroll, men volontärerna gör sig beredda på att det kan bli en drastisk ökning av arbetet.

– Det är viktigt att binda människor samman och visa ett mer horisontellt sätt att hjälpa varandra. Vi vill bygga självförtroende och lojalitet. Grannar hjälper grannar. Malmöbor hjälper Malmöbor. Vi behöver skapa en förståelse kring att be om hjälp också är att bry sig, säger Daniel.

Alla texter: **Agnes Stuber**

Nejlikor för solidaritet

Har du tråkigt hemma? Gör som V Botkyrka och skapa en nejlika av tyg eller garn och sälj. Pengarna går till Fristadsfonden – som hjälper människor på flykt.

Fram till år 1941 var det tradition att använda nejlikor i tyg istället för de årliga 1 maj-märken vi idag fäster på våra kläder när vi går för att demonstrera. Nu kör V Botkyrka en kampanj där de uppmanar folk att, efter mönster som finns att hitta på deras hemsida, göra nejlikor av garn och tyg. Nejlikorna säljs sedan för 50 kronor styck och pengarna går oavkortat till Fristadsfonden.

Vill du ansluta till kampanjen och göra nejlikor eller vill du köpa en nejlika? Kontakta botkyrka@vansterpartiet.se.

FOTO: V BOTKYRKA

Ta vara på dig själv

Det är viktigt att själv må bra i en isolering. Här är en lista på några saker du kan göra hemifrån – helt gratis.

- Hemmagympa med Sofia, SVT1 kl 09.40 eller i SVT Play. 20 minuters pass varje vardag.
- Biblio – ladda ner appen och lyssna gratis på ljudböcker genom att logga in med ditt bibliotekskort.
- Cineasterna.se eller viddla.se – låna filmer gratis med ditt bibliotekskort.
- Teater och opera. Både Dramaten och Operan sänder inspelade framföranden gratis på deras hemsidor.
- Alltfler museum har börjat med virtuella guidade visningar. Gör ett virtuellt besök på Louvren i Paris eller varför inte National Women's History Museum i Virginia.

- Graffiti är ju lite som
husockupationer, det
hotar det heligaste i vårt
samhälle. Äganderätten,
säger konstnären
Carolina Falkholt.

Konst och uppror

Hennes konst har blivit nedplockad, vandaliserad och kritiserad. Hon använder graffitin som revolutionärt verktyg, skiter i traditioner och är, precis som sin konst, punk. Rött har träffat "graffittan" Carolina Falkholt.

Carolina Falkholt måste sitta så att hon kan se vad som pågår ovanför våra huvuden. Vi talar om urkraften som hennes konst föds ur, ett sorts ursinne som ibland snuddar vid vansinnet. Och detta ursinne har fräst som en stubintråd genom Carolina Falkholts hela konstnärskarriär. Då och då smäller det. Mitt bland folk ute på gatan. Med gatan som skådeplats får konsten en relevans som är svår att åstadkomma i konstvärldens exklusiva miljöer.

– Graffiti är revolutionär konst, konstaterar Carolina Falkholt. Den går aldrig att marknadsanpassa, den är för alla. Det gör att den blir okontrollerad och farlig.

Men även gatan är en farlig plats för konsten. Carolina Falkholts muralmålningar får inte leva särskilt länge innan de blir vandaliserade av högerextremister eller övermålad med hjälp av lagens långa arm. Klottersaneringspatrullen rycker ut dygnet runt.

– Graffiti är ju lite som husockupationer, det hotar det heligaste i vårt samhälle. Äganderätten.

Nu är det inte bara inkräktandet på offentlig och privat egendom som hotar ordningen. Alltings början för Carolina Falkholts ställning, som en av våra mest kontroversiella konstnärer, var när hon kom ut som "graffitta" och berikade det offentliga rummet med färgladdade explosiva fittor. Det var inte ett sådant motiv Nyköpings kommun hade tänkt sig när de 2014 anlidade den hyllade konstnären för att dekorera en ny högstadieskola.

I panik lät kommunen resa en ny vägg framför den i deras ögon förjävliga bild som beställningen resulterat i, närmare bestämt den nakna skönheten hos ett kvinnoskote. Denna nakenhet, som sysselsatt en stor mängd geniförklarade manliga konstnärer, var dock i Carolina Falkholts version så anstötlig för somliga att en SD-politiker förordade fängelsestraff. Den allt annat än rumsrena tidskriften Fria Tider luftade sin syn på "radikalfeministen Carolina Falkholt, som försörjer sig på att 'provocera' genom att måla avbilder av sitt könsorgan för olika kommuners räkning..."

1984 Fick en andra lillasyster vid sju års ålder och upplevde för första gången riktiga moders-känslor. Relationen med båda systerarna är fortfarande stark.

1994-1995 Gick en kurs i teosofi i Skåne - en öppning mot mystiken och konstens andliga dimensioner.

1996 Flyttade till New York, bodde där i fyra år och träffade graffitimålare med en kollektiv gemenskap och en värdig, inbjudande attityd, i motsats till machostilen som präglade svenska graffitimålare.

2003 Födde barn, det absolut största av allt.

2007 Blev feministiskt medveten och skrev in sig som "graffitta" i den mansdominerade graffiti världen.

2010 Fick tillstånd att täcka en hel silo på 5 000 kvadratmeter med graffiti konst i Mariestad – det första stora projektet i Sverige.

Långt tillbaka i konsthistorien finns avbildningar av kvinnor med överdimensionerade underliv som visade att kvinnans könsorgan betydde makt och respekt. Sedan kom kyrkan och upphöjde Jungfru Maria till kvinnoideal och fittan blev nedvärderad. Har du återupplivat den farliga fittan?

– Så är det nog. Jag kämpar för att reclaima fittan.

Men sedan gick du ju över till kukar...

– Jag hade tagit en fittapaus och hängde mycket med mina bögkompisar i New York när jag började fundera på kuken. Kompisarna stod redan upp för mina fittor, och ställde sig glatt bakom penisprojektet.

Julen 2017 reste sig så en rödrosa jättepenis längs en hög husvägg och blickade ner över Manhattans folkvimmel, som stannade till och kikade upp mot mästerverket. Fastän den bara lyckades hålla stånd i drygt ett dygn innan hyresvärdens skyndsamt såg till att dölja den med målarfärg, har detta muralverk topat listan över världens mest berömda kukar.

Att fittorna väckt anstöt är väl en sak med tanke på fittans låga ställning. Men vi lever i en fallosdyrkande kultur. Varför blev även din kuk så provocerande?

– Det frågar jag mig själv också, säger Carolina Falkholt. Särskilt när hela samhället är invaderat av porr. Jag kan bara förklara det med att storleken av betydelse. Folk kan inte värja sig mot något som tar upp nästan hela synfältet i deras vardagliga utomhusmiljö. Och det kanske sätter igång tankar som en del inte vill kännas vid. Tankar om hur de har det med sin egen sexualitet, som de inte kan verbalisera. Och därför reagerar människor olika. Flera kvinnor som stod och tittade på kuken jag målat i New York såg glada ut och skrattade, det kändes bra. Att min kuk kunde vara rolig.

Ytligt sett har Carolina Falkholt världens flyt. SVT har gjort ett stort dokumentärporträtt av henne, hon har verk som hänger på Göteborgs konstmuseum,

och Ikea förde in hennes konst i vardagsrummen som signerade posters. Men när hennes konst målas över har hon inget att säga till om.

Du står både innanför och utanför etablissemanget – hur ser du på ditt eget inflytande?

– Förut stod jag i ständig dialog med publiken. Men efter utställningen *Din jävla hora* blev allting kaos och jag gick in i en psykos. Jag la ut bilder på Instagram från min sjukhussäng där jag såg död ut. Det var som att något inuti mig höll på att dö. Jag hade haft en långvarig relation där jag blev kontrollerad och omdefinierad tills det enda som fanns kvar var en sinnessjuk kvinna, och det var från den positionen, den mest underlägsna, som jag tvingades slå mig fri. Jag bröt upp från relationen, men jag bröt mig loss från annat också, allt som begränsat och gjort mig beroende, som viljan att vara andra till lags och att överhuvudtaget försöka motsvara olika förväntningar, även då det handlade om hur min kvinnokropp ska se ut.

– Det var i den vevan jag fick New York-stipendiet. Och då kunde jag bygga upp relationen till mig själv, mitt inre samtal, mitt fysiska språk, mina idéer, mitt måleri och placera det där det hör hemma. Sedan dess är min konst till för mig själv. Ibland kan jag lura mig till att tycka att det jag gör är viktigt för andra, bara för att jag ska upptäcka att jag finns där. Jag är både konstnären och publiken.

Skiter i traditioner

Carolina Falkholt föddes 1977, samma år som punkrevoltens rev ner gränserna mellan scen och publik. Det verkar som att hon har punkens "fuck everything" i blodet – tar det hon har och skiter i traditionerna. Hon har till exempel inte underkastat sig en formell konstutbildning.

– För jag är punk. Konsten är alltid punk. Konst ska vara kompromisslös, konst är uppror. Att vara konstnär är inte ett yrke eller ett jobb, det är inget man blir, det är något man är, säger hon.

"Konsten är alltid punk. Konst ska vara kompromisslös, konst är uppror."

Stoppade, vandaliserade och raderade projekt:

- Samarbetet med högstadieelever i Bengtsfors avbröts av rektorn när Carolina Falkholt vägrade ta av sig sin kavaj med den tryckta utställningstiteln *Min jävla fitta* (2013).
- Verket *Övermålning*, kommunens beställda väggmålning på en nybyggd skola i Nyköping, gömdes bakom en nyuppförd vägg då vaginamotivet ansågs vara obscen. SD-politikern Margareta Larsson brottsrubricerade konstverket som "sexuellt ofredande av barn" (2014).
- Muralmålningen på Ringön som föreställde en naken kvinna vandaliserades nästan omedelbart efter att den blivit färdig (2016).
- Den röda manslemmen som uppfördes i New York fick bara vara kvar i ett par dagar innan den målades över av hyresvärden (2017).
- Den planerade projektionen av en vagina på Vita Huset stoppades av svenska ambassaden (2018).
- Penisväggen på Kungsholmen blev först utsatt för attentat, därefter målades den över på begäran av fastighetsägaren (2018).
- Muralmålningen *Armlängds avstånd* i Simrishamn blev övermålad trots att den lokala opinionen starkt motsatte sig det (2019).

Graffiti. Carolina Falkholt menar att graffitin är revolutionär konst, något som inte går att marknadsanpassa.

"Jag fick magiska händer som gjort världens största universumsfittor."

Själva motorn som driver henne framåt förklarar hon sitter i en sorts manisk kraft, en överkraft som inte kan kuvas.

– Fantasins magiska värld har betytt mycket och gjort att jag vågat öppna mig för mystiken. Jag har både adhd och bipolär sjukdom, så för att orka göra motstånd mot världen som imploderar i min hjärna måste jag utforska dimensioner bortom den vanliga verkligheten. Det är som att själen växer ut ur kroppen. Jag håller på med en tavla som har arbetsnamnet *När ångesten flyr*, där jag försöker gestalta smärtan i själva skapandet. Jag gick till en astrolog, som sa att jag grävde och grävde i mina själsliga sår, och det stämmer. Som om jag måste smaka på krutet och återuppleva smärtan.

Men sedan står du i en skylift i iskyla, regn och blåst för att uppföra ditt konstverk på en stor utomhusvägg. Den fysiska och praktiska sidan av ditt konstnärskap ser i sig väldigt plågsam ut?

– Ja, och jag gillar inte alls att frysa, men... Prova med häftapparater! avbryter sig Carolina Falkholt och ropar upp mot skyliften vid taket, där hennes assistent håller på att montera stora, figurklippta bilder på den bakgrundsmålade horisontalgaveln som håller på att färdigställas inför en kommande utställning.

Medan kollaget fullbordas berättar Carolina Falkholt om övergreppen, det djupa sår som hennes färgsprakande, mäktiga och vackra väggfittor växt fram ur.

– Det var som att jag lät mig våldtas för att jag trodde att min kropp var till för andra och inte mig

själv, säger hon. Men jag fick magiska händer som gjort världens största universumsfittor.

Vad tycker du då om att det du målat utsätts för ytterligare övergrepp?

– Jag ser det som en förlängning av själva konstverket. Och att inget är beständigt, allt är i rörelse.

Är inte sabotagen i själva verket det ultimata erkännandet?

– Jo. Då har den förbjudna rösten nått fram. Och nu har jag ju dessutom världens största kuk, säger hon med ett befriat leende. Jag har på sätt och vis blivit för konstvärlden vad John Holmes blev för porrfilm. En hovnarr.

Hon ställer sig en bit bort för att betrakta sitt kollage, högt upp och väl synligt för alla som passerar Artipelags ljusa och luftiga entréhall. Verket består av händer som på teckenspråksalfabetet formar "Signature women". Det är titeln på utställningen med enbart kvinnliga konstnärskap som kröns av Carolina Falkholts skrivmålning.

Dagsluset från det natursköna skärgårdslandskapet som omger konsthallens stilrena arkitektur strömmar mot henne från alla håll. Mitt i berömmelsens givmilda ljus står gaturebellen som klottrade ner sin skola och gav sig ut om nätterna för att måla där det var förbjudet, målade det som blev förbjudet, som gav graffittan den förbjudna rösten. Men luset utifrån kan aldrig överglänsa urkraften som strålar inifrån henne själv – Carolina fucking Falkholt!

TEXT: UNNI DROUGGE FOTO: ANNA HUGOSSON

Carolina Falkholt

Ålder: 43 år

Bor: Göteborg

Gör: Målar, tecknar, skriver, gör musik

Aktuell med:

Signature women, exposé över 50 kvinnliga konstnärskap från 1900-talets början och fram till idag på konstmuseet Artipelag i Stockholm. Utställningen invigdes den 8 mars och pågår till den 17 september

Kvinnlig konst. Carolina Falkholt håller på att färdigställa sitt verk till Artipelags utställning med kvinnliga konstnärer, *Signature women*.

2017 Utställningen *Din jävla hora* blev en succé. Stipendium från laspis för ettårig vistelse i New York. Uppbrott från fångenskapen i en långvarig relation.

2018 *Fuck the world*, återuppståndelse av mansklemmen i blågul version på Kronobergsväggen, Kungsholmen i Stockholm. Fick vara kvar en vecka.

FOTO: CAROLINA FALKHOLT

2019 *Transgender mural*. Monumental väggmålning av en transperson i Baku, Azerbajdzjan.

Recensioner

Parallella skilsmässor i blyerts

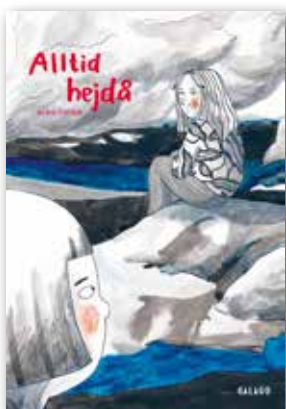
Alltid hejdå

Alma Thörn (Galago)

BOK. Alma Thörns debut behandlar två generationers skilsmässor med blyerts-teckningar och vackra miljöer. Vi får följa Alma och Johannas berättelser genom två parallella historier, Almas i nutid och mamma Johannas nästan 30 år tidigare. Fokus ligger på ett barns ovilja att komma i kläm och att tvingas välja, samt en förälders problem att bryta invanda mönster. Barnens känslor känns trovärdiga och läsningen ger en knut i bröstet men i slutet tänds ett litet, litet hopp.

Frida Persson

Paul McCartney klottrade ner låttexten för *Hey Jude* på en lapp. Nu har lappen sålts på auktion för 9,1 miljoner kronor.

FOTO: RAPH PH/WIKIPEDIA

Barnlängtan och rivalitet

Vuxna människor

Marie Aubert

(Wahlström & Widstrand)

BOK. När Ida passerat 40 har hennes liv sett ungefär likadant ut de senaste 10-20 åren. Ingen man, inga barn men däremot karriär och många misslyckade Tinderdejter. Hon jämför sig ännu med sin yngre syster Marthe, som har pojkvän, bonusbarn och som kämpar för att själv bli gravid.

Boken är mer som en lång novell än en roman. Livets mening, barnlängtan, syskonrivalitet och familjerelationer – allt beskriver Marie Aubert på ett pricksäkert och destillerat vis i denna korta men dock så stora bok.

Lisa Dalenius

FOTO: NETFLIX

Crash landing on you

Regi: Lee Jeong-hyo

SERIE. Det är något visst med koreansk film. Den här romantiska komediserien är inte som vi är vana vid, och det är både spännande, roligt men också lite märkligt att följa. En rik sydkoreansk kvinna råkar genom en olycka hamna i Nordkorea där hon möter en nordkoreansk soldat. Det är förutsägbart. Det är dorky. Men det är också underhållande, kul och fint.

Agnes Stuber

FOTO: NETFLIX

Unorthodox

Regi: Maria Schrader

SERIE. Vi får inblick i en sluten värld, i en ultra-ortodox judisk grupps vardagsliv. Vilket i sig är spännande, fascinerande och på ett sätt skrämmande.

Vi får följa huvudpersonens kamp för att uppfylla kraven från sin familj och att behöva trycka ner sina drömmar, och till sist hennes flykt till en värld hon inte känner alls, till hennes frigörelse.

Mycket sevärd och lärorik film.

Anna Eva Vigh

FOTO: DOC LOUNGE

Jozil Gold

Regi: Fredrik Gerttén

FILM. En både nedslående och uppmuntrande dokumentär om gruvindustrins konsekvenser i Sydafrika. Vi får följa den något otippade miljöaktivisten Mariette Liefierinck, som kämpar för att guldgruvorna ska ta ansvar för den miljökatastrof som påverkar människor i Johannesburg; radioaktiv mark, utdöda vattenkällor och farligt damm som lägger sig över allting.

Och hon ställer flera ansvariga till svars.

Agnes Stuber

Klimatsmart trädgård

Susanna Rosén (Norstedts)

BOK. Många vill ställa om till ett hållbart liv. I den här boken guidar Susanna Rosén läsaren genom trädgårdens olika delar, om hur jordmån, kompost, skadedjur och lokala förutsättningar spelar in i trädgårdens utformning.

Boken innehåller vackra bilder, akvarellskisser och förslag på hållbara växter som passar från norr till söder.

Den passar både nybörjaren och för att inspirera den mer trädgårdsvana. Boken är fylld av kreativitet, finurlighet och inte minst hållbarhet!

Lisa Dalenius

VINN EN BOK!

Skriv till oss vad du tycker om det här numret. Adressen hittar du på sidan 2. Du kan också lösa korsordet på baksidan och ha chans att vinna en bok.

Klimat, historia och lite tröst

I lågor

Naomi Klein (Ordfront)

Det är vi som är klimatet

Jonathan Safran Foer (Norstedts)

BOK. I tider av kris är det lätt att se tillbaka och göra jämförelser. Allt sedan coronaviruset började sätta präge på vår tillvaro har vi fått höra hur börserna inte fallit så mycket på en dag sedan krisen 1987. Hur åtgärder i lika stor omfattning inte satts in sedan andra världskriget. Hur antalet nya arbetslösa i USA på en vecka är det högsta någonsin.

Också Jonathan Safran Foer och Naomi Klein förhåller sig till historien i sina nyutkomna böcker om klimatet. Safran Foer skriver om hur sammanhållningen under andra världskriget var en av orsakerna till att USA klarade sig igenom kriget. Naomi Klein tar avstamp i mellankrigsårens New Deal i sin argumentation för

en Green New Deal och vad den behöver ha för att lyckas.

Det är svårt att under läsningen inte reflektera över vad coronapandemin kommer att få för betydelse för våra möjligheter att hantera den allt mer akuta klimatkrisen. Gång på gång kommer jag på mig själv med att vilja ha Kleins analys kring detta. Kommer vi kunna lära oss något av den tragedi som utspelar sig? När det kommer till Safran Foer blir det aldrig lika handfast, utan snarare en lång essä om människans vedermödor och misslyckanden. På något konstigt sätt trösterikt mitt i allt. Och en påminnelse om att vi är i detta tillsammans.

Maria Carlsson

FOTO: TRAPT

Ash is purest white

Regi: Jia Zhangke

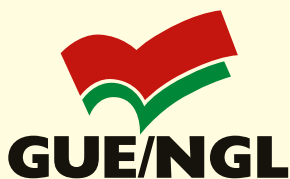

FILM. Till en början verkar allt fint och bra i den kinesiska gangstervärlden i början av 2001. De två huvudpersonerna, Qiao och Bin, är väldigt kära. Bin är ledaren för det lokala gangstergänget. Allt verkar lugnt.

Sen plötsligt smäller det. Och det är framförallt Qiao som får ta smällen. Hon hamnar i fängelse för att skydda sin kärlek. Olycka efter olycka, otroliga svek och hjärtesorg.

När hon kommer ut vägrar hon bryta ihop. Hon fortsätter kämpa och hon slutar aldrig svika. Men frågan är om hon kommer bli sviken själv, igen?

Agnes Stuber

Europeiska förenade vänstern/Nordisk grön vänster
Parlamentariska gruppen - EUROPAPARLAMENTET

Låt inte coronakrisen stoppa annan livsviktig politik

Krisen får inte utnyttjas av farliga krafter för att hejda den livsviktiga klimatpolitiken, eller för att inskränka våra grundläggande rättigheter.

Coronakrisen är extraordinär och hanterar vi inte spridningen av coronaviruset på ett bra sätt riskerar många människor att dö. Runtom i hela Europa blir det skriande tydligt att våra samhällen bärs upp inte av PR-konsulter och direktörer, utan av personer som vårdpersonal, postanställda, städare och personal i mataffärer. Det blir också skriande tydligt att coronakrisen kräver samarbete och gemensamma satsningar, och att det bara är genom starka offentliga hälso- och sjukvårdssystem och välfungerande myndigheter som vi kommer klara oss ur det här.

Därför är det hoppningivande att se att corona i vissa länder fått makthavare att fatta positiva beslut som inte verkat möjliga före coronautbrottet. I Sverige har regeringen hört sammat flera av Vänsterpartiets förslag om förändrad a-kassa och ökade resurser till sjukvården. I Spanien har regeringen, där vårt systerparti Podemos ingår, antagit ett paket med sociala åtgärder, en "social sköld" mot coronavirusets konsekvenser för vanliga människor.

Men mitt i allt detta ser vi också hur coronaviruset i vissa länder används för att försöka trycka tillbaka andra livsviktiga frågor, som en klimatprogressiv dagordning eller våra grundläggande rättigheter.

Till exempel har Europas egen Trump, Tjeckiens premiärminister Andrej Babiš, gått ut och krävt att "Europa ska glömma den gröna givna och istället fokusera på coronaviruset." Den gröna givna är som bekant ett paket med klimatåtgärder, inklusive ett förslag till en ny skärpt klimatlagstiftning på EU-nivå. Även om vi i vänstern och miljörelserna tycker att kommissionens förslag är alltför tändlöst är signalen att EU vill ta klimatkrisen på allvar viktig för alla oss som vill se till att skärpa klimatambitionerna. En polsk regeringsrepresentant har också tagit tillfället i akt och krävt att EU på grund

av corona bör skrota EU:s utsläppshandelssystem, eller åtminstone att Polen bör undantas från det. Bilindustrin har också passerat på. I ett brev till EU-kommissionen ber den europeiska biltillverkarorganisationen ACEA att planerade skärpningar av EU:s utsläppsregler ska skjutas upp med hänvisning till corona.

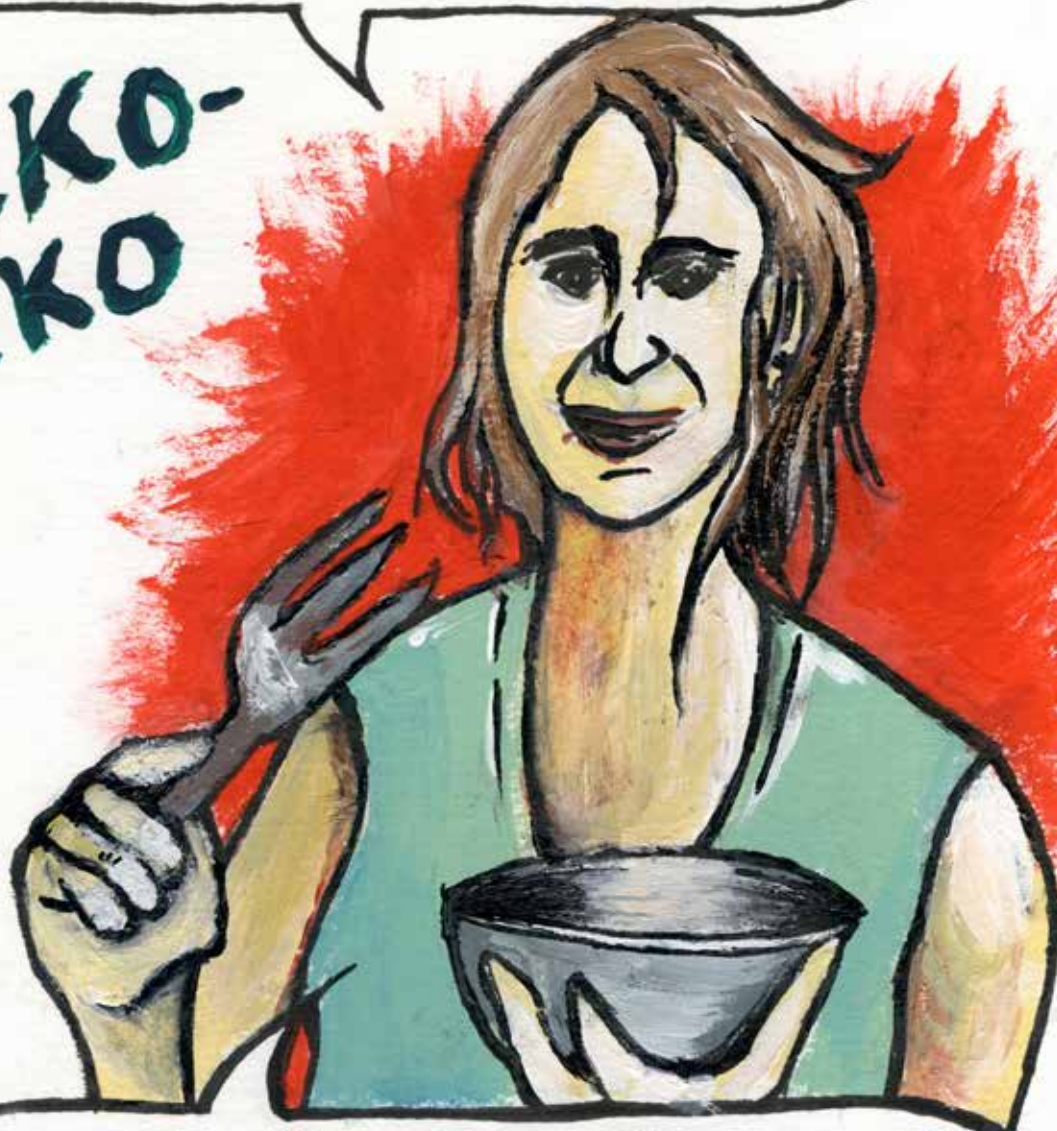
Vi ser också hur auktoritära ledare utnyttjar coronaviruset för att inskränka människors grundläggande rättigheter. Som alltid är Ungerns ledare Orbán och hans regeringsparti Fidesz värst. Den 29 mars röstade det ungerska parlamentet igenom ett lagförslag som innebär att Ungern numera i princip har avskaffat demokratin på obestämd framtid. Av Ungern, Grekland, Slovenien, Kroatien och andra länder används coronaviruset också för att stänga flyktingar ute från Europa. I Frankrike försökte Macron driva igenom den hårt kritiserade pensionsreformen via ett odemokratiskt och exceptionellt förfarande där parlamentet kringgås. I mars röstade också norska stortinget igenom ett förslag som ger landets regering utökade befogenheter för att hantera coronakrisen. Tack vare hård kritik var förslaget som gick igenom betydligt mindre långtgående än det som regeringen ursprungligen föreslagit. Men enligt den nya lagen kan regeringen nu på egen hand, utan stortings inblandning, ändra 62 olika lagar. I flera EU-länder används också nya former av massövervakning genom mobiloperatörer.

Samtidigt som hanteringen av coronapandemin måste få ta stor plats får vi inte släppa taget om andra livsviktiga samhällsfrågor. Ger vi upp klimatet och våra grundläggande rättigheter nu har vi inte så mycket att komma tillbaka till efter coronakrisen.

Malin Björk
EU-parlamentariker

VI FÖRSÖKER TÄNKA PÅ ATT
ALLTID ÄTA EFTER SÄSONG.

EKO-
EKO

JUST NU ÄR DET SÄSONG PÅ
MALAYSISKA HAJFENOR OCH
ÖRONDUVÄGG FRÅN ARGENTINA.

PLUGG- PLANT- ERINGEN	ÖGON- TJÄNARE	KRÄVA	LYSTE BRETT	FÖR RYSKA AKTUALI- TETER	SAMLAN- DET POSTAT	↙	HAR SIG VAN	RECENTA	GITTER	↙	SOM SWED- BANK	↙						
↘								↘	↘				HÄNGER MED JUPITER			FÖR- VAR- NING	LÄSA ALFONS	
REDO & RUST- ADE							HITTEPÅ VÅRD- AVDEL- NING				ÄR I RESE- BRANSCH- EN BOMMAD							
VÄRLD- ENS ÄNDE?						POPÖL STRIDS- TRÄD				OVÄNTAT BESÖK FN I N.Y.		↘			EN GÅNG TILL!			
↘			SES LIV- EGEN BILRING?						VID ÅLÖ PÅ AUDI I ANCHOR- AGE				VID GOD VIGÖR SET	↙				
HOLMA	↘			FERM FÖRLED BLAMAGE			STÄLLER PÅ FÖTTER									GÅR RUNT		
UT- REDARE		BLEK OM NOSEN TJEJDERN								STRA- VINSKIJ	SURRA UTAN REP		FÅK FANNS PÅ MNW...					
REDBARA SÄDES- SLAGET?						FLOD ELLER?	SKUTT- AT IVÅG		DE HIST- ORISKT SKATTE- FRIA	↘ ↙					TIMAR		ÄNGLA- UNGE	
NÄR- KAMP	SLÖJA				KOLVÅTE PASSAR I OMSK						SPRATT TILL ÄPPEL- BURK							
VRED VÄRRE	↘							VRIST- SKYDD										
↘				OWENS? SEX APPEAL						LÄR TALA VARA		LOACH FRUSNA STRÅK	↘	FÄSTE ÄR INNAN- FÖR TULL- ARNA			↘	
OM- DÖMES- GILLT		FÖR- LÄGGA						GIVIT FÄRG										
OXY- GENET				↘		MÅLOM- RÅDE					ASCEN- DENTER	↘			↘		niklas. aurgrunn @gmail. com	

VINN EN BOK! Lös korsordet innan 15/6 och skicka in lösningen till oss. **Skriv också vad du tycker** om detta nummer - vad är bra och vad behöver vi tänka på? Rätt lösning och bästa recension av det här numret vinner. Adressen hittar du på sidan 2. Du kan vinna *I lågor* av Naomi Klein eller *Klimatsmart trädgård* av Susanna Rosén.